

MATKA AARREKARTAN MAAHAN

Yhteisöteatteri osana yhteisöllistä päihdekuntoutusta

Noora Harjula, Carita Pitkälä

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Länsi, Porin toimipaikka

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaali- ja kasvatustieteiden
suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Harjula, Noora & Pitkälä, Carita. Matka aarrekartan maahan - Yhteisöteatteri osana yhteisöllistä päihdekuntoutusta. Pori, kevät 2010, 70 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Pori. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää yhteisöteatteripäivä Porin kaupungin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikön asiakkaille sekä henkilökunnalle. Yhteisöteatteripäivän avulla haluttiin esitellä uudenlainen työskentelytapa, jota henkilökunta voisi soveltaa asiakkaidensa kuntoutuksessa. Tavoitteena oli myös yhteisöteatterin keinoin auttaa kohderyhmää löytämään omia voimavarojaan sekä antaa yhteisölle mahdollisuus tuoda esiin yhteisöä puhuttavia aiheita. Yhteisöteatterin avulla pyrittiin työskentelemään päihdekuntoutujien päihdeettömän elämän sekä itsetunnon ja -tuntemuksen lisäämiseksi. Toimintapäivä tarjosi myös mahdollisuuden virkistäytymiseen ja irtaantumiseen arjen rutiineista.

Kohderyhmä muodostui Porin kaupungin päihdepalvelujen kuntoutumisyksikön asiakkaista sekä henkilökunnasta. Kohderyhmä käsitti kaikkiaan 20 henkilöä, joista kymmenen edusti henkilökuntaa ja kymmenen asiakkaita. Ikäjakauma oli 20–62 vuotta. Kohderyhmältä pyydettiin palaute toimintapäivästä, jonka perusteella arvioitiin päivän onnistumista sekä yhteisöteatterin soveltuvuutta päihdekuntoutukseen.

Prosessi alkoi keväällä 2008 aiheen valinnalla. Idea työhön saatiin opintokokonaisuuteen kuuluneesta yhteisöteatteripäivästä. Työhön kerättiin teoretietoa yhteisöteatterista, aihetta käsittelevistä aikaisemmista tutkimuksista, yhteisöhoidosta, yhteisöllisyydestä sekä sosiokulttuurisesta innostamisesta. Toimintapäivän sisältö suunniteltiin teoretiedon sekä yhteisöteatterista saatujen aikaisempien käytännön kokemusten pohjalta. Apuna suunnittelussa toimi psykiatrinen sairaanhoitaja ja yhteisöteatteriohjaaja Annika Vallin. Yhteisöteatteripäivä toteutettiin 28.10.2009. Lopuksi teoretieto, toimintapäivän suunnittelu ja toteutus sekä palaute koostettiin kirjalliseksi raportiksi.

Yhteisöteatteripäivän toteutus onnistui hyvin ja päivästä saatu palaute oli positiivista. Saadun palautteen ja oman kokemuksen perusteella todettiin, että yhteisöteatteri soveltuu menetelmänä käytettäväksi osana päihdekuntoutusta.

Asiasanat: yhteisöteatteri, sosiokulttuurinen innostaminen, yhteisöllisyys, päihdekuntoutus, toiminnallisuus

ABSTRACT

Harjula, Noora and Pitkälä, Carita.

Community Theatre as a Part of Collective Intoxicant Rehabilitation.

70 p., 3 appendices. Language: Finnish. Pori, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to organise a day of community theatre for the staff and clients of the rehabilitation unit of intoxicant services in the town of Pori. A new way of working was introduced to the staff during the day, which the staff could also utilize in the future. By using the methods of community theatre, the target group was enabled to find their own resources and they were also given a chance to bring out the issues discussed within the community. One intention of the activity day was to work for the rehabilitees' intoxicant-free lives and to increase their self-esteem and self-knowledge. The activity day also offered an opportunity for refreshing as well as a break away from daily drudgery.

The target group consisted of the staff and the clients of the rehabilitation unit and it comprised 20 people, of which ten represented the staff and ten the clients. Ages within the target group varied between 20 and 62. The target group was asked to give feedback about the activity day, upon which the successfulness of the day was evaluated as well as community theatre's suitability for intoxicant rehabilitation.

The thesis process began by choosing the subject in spring 2008 during a study module which included a day of community theatre. Theory for the thesis was assembled from community theatre, earlier studies about the subject, communal care, collectivity and socio-cultural motivation. The content of the activity day was planned based on the theories and earlier practical experiences of community theatre. The community theatre day was implemented in October 28, 2009. For the end the theories, the planning and implementation of the activity day as well as the feedback was written into a report.

The community theatre day was very successful and the received feedback was positive. Based upon the feedback and own experiences, it can be said that community theatre as a method can be used as a part of intoxicant rehabilitation.

Keywords: community theatre, socio-cultural motivation, collectivity, intoxicant rehabilitation, functionality

SISÄLLYS

1	MATKALLA YHTEISÖTEATTERIIN.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA JA TAVOITTEET.....	7
3	YHTEISÖTEATTERI AIKAISEMMISSA TUTKIMUKSISSA.....	9
4	MATKASSA MUKANA.....	12
4.1	Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikkö.....	12
4.2	Yhteisöllisyys Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikössä.....	15
5	YHTEISÖTEATTERI.....	16
5.1	Yhteisöteatterin kehittäjä Augusto Boal.....	17
5.2	Yhteisöteatteri Suomessa.....	19
6	SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN.....	21
7	YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISÖHOITO.....	25
8	YHTEISÖTEATTERIPÄIVÄN SUUNNITTELU.....	28
8.1	Ohjelmarungon suunnittelu.....	29
8.2	Harjoitusten sisällöllinen kuvaus.....	31
8.2.1	Tutustumisharjoitus ja tunnetilojen kartoitus.....	31
8.2.2	Äänenavaus ja itsensä kehuminen.....	33
8.2.3	Sävellä ja sanoita sekä kultaaminen.....	34
8.2.4	Tunnesyöttö.....	35
8.2.5	Kirje itselle ja hierontakone.....	36
8.2.6	Aarrekartta.....	37
8.3	Suunnittelu ja yhteistyö Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikön kanssa.....	37
9	YHTEISÖTEATTERIA MARTINTALOSSA 28.10.2009.....	40
10	YHTEISÖTEATTERIPÄIVÄN RISUT JA RUUSUT.....	45
11	MIETINTÖJÄ MATKALTA JA MATKAN VARRELTA.....	51
	LÄHTEET.....	56
	LIITE 1: Yhteisöteatteripäivän ohjelmarunko.....	59
	LIITE 2: Yhteisöteatteripäivän palautteet.....	63
	LIITE 3: Sähköposti suostumuksesta nimen mainitsemiseen opinnäytetyössä.....	69

1 MATKALLA YHTEISÖTEATTERIIN

Pakkaa reppuun sylillinen seikkailumieltä, ripaus rohkeutta, lapiollinen luovaa hulluutta ja laatikollinen leikkimieltä. Näillä eväillä lähdimme matkaan keväällä 2008 kohti haastavaa tavoitettamme. Määränpäässä hämötti unelma ohjata yhteisöteatteria ja viedä sen sanomaa eteenpäin. Matka oli pitkä ja tiekin välillä kivinen, mutta 28.10.2009 haaveestamme tuli vihdoin totta.

Toteutimme opinnäytetyön toiminnallisena, järjestämällä yhteisöteatteripäivän yhteisöhoitoon perustuvan päihdekuntoutusyksikön asiakkaille ja henkilökunnalle. Aihe on ajankohtainen, koska sosiaalityön kentälle tulisi luoda työmuotoja, jotka entistä paremmin vastaisivat yksilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin. Yhteisöteatteri sopii kaikille ryhmille ja yhteisöille ja on näin ollen hyödyllinen työkalu, joka on valitettavasti vielä kovin vieras sosiaalialan töissä. Toteuttamalla yhteisöteatteripäivän halusimme esitellä kuntoutumisyksikön henkilökunnalle uuden menetelmän asiakkaiden kanssa työskentelyyn. Samalla päivä tarjosi osallistujille mahdollisuuden irtautua harmaasta arjesta erilaisessa ympäristössä.

On olemassa monia eri tapoja toteuttaa yhteisöteatteria, mutta yhteistä niille kaikille on, että teatterin keinoin luodaan ihmisille mahdollisuus osallistua ja tuoda äänensä kuuluviin. Toimintapäivään valitsimme lyhyitä yhteisöteatteriharjoituksia, jotka olisivat sovellettavissa myös tulevaisuudessa kohderyhmämme tarpeisiin.

Kirjallisen raporttimme alussa perehdytään opinnäytetyön taustoihin ja tavoitteisiin, esitellään aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja kerrotaan yhteisöteatterista ja sen historiasta. Seuraavaksi tutustumme yhteistyökumppaniimme Porin päihdepalvelujen kuntoutumisyksikköön sekä siellä toteutettavaan yhteisöhoitoon ja yhteisöllisyyden ideologiaan. Työmme teoreettisena viitekehyksenä on sosiokulttuurinen innostaminen, josta kerromme omassa kappaleessaan.

Kirjallisessa raportissamme kuvaamme työskentelyämme aina suunnittelusta toteutukseen ja saamaamme palautteeseen asti. Lopuksi arvioimme ja pohdimme opinnäytetyötämme ja prosessia kokonaisuudessaan.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA JA TAVOITTEET

Saimme idean opinnäytetyöhömme keväällä 2008, jolloin meille järjestettiin yhteisöteatteripäivä osana mielenterveys ja päihdeet -opintokokonaisuutta. Yhteisöteatteripäivän vetäjä, Annika Vallin, kertoi, että Suomessa ei ole tehty tutkimuksia yhteisöteatterin soveltuvuudesta päihdekuntoutukseen. Innostuimme yhteisöteatterista, ja koska olimme molemmat opinnoissamme erikoistuneet mielenterveyteen ja päihteisiin, aloimme hiljalleen mielissämme muodostaa ideaa tällaisen tutkimuksen toteuttamisesta. Yksin tällaista tutkimusta olisi ollut vaikeaa ja haastavaa tehdä, joten päätimme toteuttaa tutkimuksen yhdessä. Päätettyämme yhteistyöstämme ja siitä, että tekisimme kyseisen tutkimuksen opinnäytetyönämme, varmistimme alustavasti aiheemme sopivuuden muutamalta opettajaltamme jo keväällä 2008.

Vuoden 2008 aikana päätimme, että tekisimme opinnäytetyöstämme toiminnallisen ja toteuttaisimme sen yhteisöteatteripäivän merkeissä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitellaan ammatillisella kentällä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista sekä toiminnan organisointia tai järjeistämistä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla alan mukaan esimerkiksi ohje, ohjeistus, opaste, jonkin tapahtuman toteuttaminen, kirja, kansio, vihkonen, cd-rom, portfolio tai vaikkapa kotisivut Internetiin. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät sekä käytännön toteutus että käytännöllisen osion raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen sekä ammatillisuutta ja ammatillisia teorioita yhdistävä. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.) Olemme molemmat käytännön ihmisiä, joten toiminnallinen opinnäytetyö tuntui luontevammalta vaihtoehdolta kuin teoreettinen tutkiminen ja analysointi.

Syksyn 2008 aikana saimme myös orastavan idean yhteistyökumppanistamme. Toivoimme, että voisimme toteuttaa yhteisöteatteripäivän yhteistyössä Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikön kanssa, sillä olimme jo aikaisemmin teh-

neet yhteistyötä sen kanssa ja tunsimme yksikön henkilökunnan jo entuudestaan. Edellinen yhteistyömme oli sujunut hyvin ja asiaamme auttoi se, että toinen opinnäytetyötekijöistä oli ollut kuntoutumisyksikössä työharjoittelussa keväällä 2008 ja tulisi menemään sinne työharjoitteluun myös syksyllä 2009, jolloin suunnittelimme toimintapäivämme toteutuvaksi.

Työmme tavoitteena oli järjestää toimintapäivä Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikölle yhteisöteatterin merkeissä ja tätä kautta innostaa sekä kuntoutumisyksikön asiakkaat että henkilökunta mukaan toimintaan. Tavoitteenamme oli yhteisöteatterin keinoin auttaa kohderyhmäämme löytämään omia voimavarojaan sekä antaa yhteisölle mahdollisuus tuoda esiin yhteisöä puhuttavia aiheita. Yhteisöteatterin avulla pyrimme työskentelemään päihdekuntoutujien päihdeettömän elämän sekä itsetunnon ja -tuntemuksen lisäämiseksi. Yhteisöteatteripäivän myötä kuntoutumisyksikön henkilökunta oppisi myös ehkä jotakin siitä, miten yhteisöteatterin keinoja voitaisiin hyödyntää osana päihdekuntoutusta. Tarkoituksenamme oli myös saatujen palautteiden kautta arvioida sitä, sopiiko yhteisöteatteri työmenetelmänä päihdekuntoutukseen. Keskusteltuamme aiheesta ja sen rajaamisesta ohjaavien opettajiemme kanssa tulimme tulokseen, että pelkkä toimintapäivän järjestäminen olisi riittävä opinnäytetyön tavoite. Halusimme kuitenkin päivästä palautetta, jotta pystyimme refleктоimaan päivän tavoitteiden onnistumista. Palautteen kautta pystyisimme myös arvioimaan omaa toimintaamme ryhmänohjaajina.

3 YHTEISÖTEATTERI AIKAISEMMISSA TUTKIMUKSISSA

Opinnäytetyöaiheestamme ei ole tehty Suomessa aikaisempia tutkimuksia. Yhteisöteatteria on kuitenkin käytetty päihdekuntoutuksessa työmuotona, josta Satu Raipola (2005) kertoo artikkelissaan ”Draamaa ja teatteria yhteisöissä” -kirjassa. Raipola työskentelee sosiaalityöntekijänä 15-paikkaisessa yhteisökuntoutukseen pohjaavassa päihdehuollon laitoksessa. Ohjaamassaan teemaryhmässä Raipola käytti forum-teatterin keinoja käsitellessään suuren retkahdusriskin sisältäviä arkielämän tilanteita. Työpajassa kaksi ryhmän jäsentä näytteli tilanteen, jossa päihdekuntoutuksessa olevalle tarjotaan huumeaineita hänen käydessään kaupungilla. Näytelty tilanne päättyi siten, että katsojat pystyvät aistimaan tulevan retkahduksen ilman, että huumeidenkäyttötilannetta näytetään. Tämän jälkeen kohtaus esitettiin uudelleen niin, että yleisöllä oli mahdollisuus vaikuttaa näytelmän tapahtumiin esittämällä vaihtoehtoisia toimintatapoja. Näiden eri toimintavaihtoehtojen kokeilemisen tarkoituksena oli löytää päähenkilölle sellainen käyttäytymismalli, jossa retkahdusriski olisi mahdollisimman pieni. Raipolan mukaan työskentely koettiin kuntouttavana, mutta henkisesti hyvin raskaana. Ryhmä oli myös sitä mieltä, että teatterin keinoin päästiin lähemmäs todellisia tilanteita ja toimintaa kuin pelkällä puheella. (Raipola 2005, 131, 133–136.)

Yhteisöteatterista on tehty muutamia opinnäytetöitä sekä pro gradu -tutkielmia, mutta löysimme vain yhden opinnäytetyön, joka sivuaa jossakin määrin yhteisöteatteria päihdekuntoutuksessa. Tuuli Hynninen ja Tiina Kumpulainen tekivät opinnäytetyönään Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin yksikössä keväällä 2003 Diacuro-projektin johtoryhmän toimeksiantona tutkimuksen ”...Miten liikkeit, luovuus ja tanssi ihmismieltä liikuttaa.’– Tanssin ja draaman mahdollisuudet naisten päihdekuntoutuksen tukena”. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuinka tanssi ja draama voivat toimia sosiaalityön tukena naisten päihdekuntoutuksessa. Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen tapaustutkimus, joka toteutettiin teemahaastattelun keinoin. Haastatteluihin osallistui kaksi Diacuro-

projektin työntekijää sekä kaksi Diacuro-projektin Tanssin ja osallistavan teatterin työpajan ohjaajaa. Haastattelut analysoitiin teemoittelun avulla. Tutkimuksen tärkeimmät tulokset osoittivat, että tanssin ja draaman menetelmiä voidaan käyttää naisten päihdekuntoutuksen tukena eri hoitomuotojen ohella. Tuloksista käy ilmi myös tanssin ja draaman voimaannuttava vaikutus sekä integroidun ryhmän voimaannuttavat vaikutukset. (Hynninen & Kumpulainen 2003, 3.)

Opinnäytetyössään, ”Pieniä julmia tarinoita – kiusaamisen käsittelyä yhteisöteatterissa”, Niina Partanen (2006) käsitteli koulukiusaamista yhteisöteatterin keinoin. Tutkimus oli toiminnallinen ja sen tavoitteena oli tutkia kiusaamista valituksissa alakoulussa. Tutkimus toteutettiin keväällä 2006, ja siihen osallistuivat kyseisen alakoulun 3.–6. luokan oppilaat. Partanen ohjasi yhteisöteatteria kyseisessä koulussa viikon ajan, jokaiselle vuosiluokalle järjestettiin neljä tuntia yhteisöteatteria yhtenä päivänä. Vuosiluokka jaettiin pienempiin ryhmiin, ja jokaisen ryhmän tehtävänä oli valmistaa esitys kiusaamistilanteesta. Esitysten jälkeen tilanteesta keskusteltiin ja yritettiin löytää esitykselle positiivisempi loppuratkaisu. Yhteisöteatteriprosessit videoitiin, minkä jälkeen Partanen analysoi ja tutki videoita. Partanen tutkimuksen tuloksista selvisi erilaisia asioita kiusaamisesta, mutta myös se, että yhteisöteatteri on toimiva väline kiusaamiseen käsittelyyn ja ehkäisyyn. (Partanen 2006, 2, 25.)

Vuonna 2001 Merja Poikala tutki vuorovaikutteisen yhteisöteatterin vaikuttamismahdollisuuksia Suomessa ilmenevään rasismiin ja syrjintään opinnäytetyössään: ”Kohti etnistä yhdenvertaisuutta – yhteisöteatteri kulttuurisen tiedon ja vuorovaikutuksen lisääjänä”. Tutkimus on kvalitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä Poikala käytti puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastatteluihin osallistui kuusi Suomeen pakolaisstatuksella tullutta maahanmuuttajaa, jotka olivat osallistuneet toukokuussa 2001 Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden järjestämään yhteisöteatteritapahtumaan. Yhteisöteatteritapahtuman esityksissä käsiteltiin piilevää ja arkipäivän rasismia, ennakkoluuloja sekä kulttuurien välisen vuorovaikutuksen vaikeutta. Kerätty aineisto analysoitiin luokittelemalla se neljään eri teemaan. Tärkeimpinä tutkimustuloksina Poikalan opinnäytetyössä

esiin nousi se, että Suomessa rasismi on yleistä ja että se johtuu pääsääntöisesti suomalaisten tietämättömyydestä vieraista kulttuureista sekä ennakkoluuloista niitä kohtaan. Tutkimustuloksista käy myös ilmi, että yhteisöteatteri toimii tärkeänä tiedonvälittäjänä ja ongelmien selvittäjänä sekä hyvänä keinona vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja rasisminvastaisuuteen. (Poikala 2001, 29.)

Pro gradu -tutkielmassaan, ”KATSO, KUUNTELE, KOKEILE. Sorrettujen teatteri pedagogisena välineenä opettajankoulutuksessa”, Mari Paasonen (1999) tarkasteli yhtä yhteisöteatterin suuntausta, sorrettujen teatteria, opettajankoulutuksessa teorian ja erityisesti käytäntöön soveltamisen näkökulmasta. Paasonen tutki sorrettujen teatterin kurssille osallistuneiden opiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia. Tutkimus toteutettiin Oulun opettajankoulutuslaitoksessa puheviestinnän ja ilmaisutaidon opiskelijoille suunnatun Draaman erityisalan kurssilla keväällä 1999. Paasonen metodologisena lähestymistapana oli toimintatutkimus. Tutkimuksen tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta sorrettujen teatterista sekä sen soveltamismahdollisuuksista käytännön pedagogiikkaan. Paasonen tutkimuksen keskeisinä johtopäätöksiä oli se, että sorrettujen teatteri pedagogisena välineenä voi tarjota mahdollisuuden syventää ja laajentaa osallistujien ajattelua sekä tapaa hahmottaa todellisuutta sekä se että sorrettujen pedagogiikan ja yhteisöteatterin kasvatustilafilosofia voisi ohjata opiskelijoita tiedostamaan omaa kasvatustilafilosofiaansa ja siihen vaikuttavia arvomaailmoja. (Paasonen 1999.)

4 MATKASSA MUKANA

Opinnäytetyömme on toteutettu yhteistyössä Porin kaupungin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikön kanssa. Kohderyhmänämme olivat kuntoutumisyksikön asiakkaat sekä henkilökunta, ja siihen kuului sekä miehiä että naisia.

4.1 Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikkö

Kuntoutumisyksikkö on Porin kaupungin sosiaalilautakunnan ylläpitämä kolme-toistapaikkainen sekä naisille että miehille tarkoitettu päihdekuntoutusta antava yhteisö. Toiminnan perustehtävänä on tarjota mahdollisimman hyvää lyhytaikaista päihdekuntoutusta asiakkaille sekä heidän läheisilleen. Kuntoutumisyksikön tavoitteena on tukea asiakasta päihteiden käytön vähentämisessä sekä kohentaa hänen psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kuntoaan työelämään paluun mahdollistamiseksi. Kuntoutumisjakso voidaan suunnitella joko ympärivuorokautiseksi tai toteuttaa päivä kuntoutuksena. Hoitoon on mahdollista tulla myös intervallijaksolle sekä lyhytaikaiselle kriisipaikalle. Hoidon pääperiaatteita ovat vastuullisuus, kunnioittaminen, avoimuus sekä luottamuksellisuus. Toiminta perustuu yhteisöhoidon periaatteisiin sekä voimavara- ja ratkaisukeskeiseen työotteeseen. (Kuntoutumisyksikön perehdytyskansio 2008.)

Kuntoutumisyksikössä hoitomuotoina ovat yksilötyöskentely, terapia- ja toiminnalliset ryhmät, kirjalliset tehtävät, verkostotapaamiset, pehmeät hoitomuodot sekä tarvittaessa lääkehoito. Ryhmässä työskenteleminen takaa asiakkaalle samaistumisen kokemuksia ja vertaistukea. Ryhmissä keskustellaan erilaisista teemoista, kuten voimavarat, elämänkaari ja tulevaisuus. Apuna ryhmätyöskentelyssä voidaan käyttää esimerkiksi musiikkia tai tunnekortteja. Kuntoutumisyksiköstä tehdään myös retkiä, osallistutaan erilaisiin tapahtumiin, käydään elokuvissa ja mennään vaikkapa paikallisiin jääkiekko-otteluihin. Kuntoutumisyksikön

asiakkaille on varattu kuntosalivuoro ja he saavat halutessaan ilmaisia lippuja uimahalliin. Näillä toiminnoilla autetaan asiakkaita löytämään päihteetöntä elämää tukevia harrastuksia. Niin sanottuja pehmeitä hoitomuotoja ovat akupunktio, hypnoosi sekä rentoutusryhmät. (Kuntoutumisyksikön perehdytyskansio 2008.)

Päihdehuoltolain 7 §:n mukaisesti kuntoutumisyksikkö antaa palveluja henkilöille, joilla on päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia sekä hänen perheelleen ja muille läheisille. Päihteellä tarkoitetaan kaikkia sellaisia aineita, joita käytetään päihtymistarkoituksessa, kuten alkoholia, erilaisia lääkkeitä, huumausaineita ja teknisiä liuottimia sekä näiden aineiden sekakäyttöä. Palveluja on annettava asiakkaan avun, tuen ja hoidon tarpeen perusteella. Ensisijaisina toimenpiteinä ovat avohuollon toimenpiteet, mutta asiakkaalla on oikeus välittömään laitoshoittoon, jos tarve sitä vaatii. Oikeus hoitoon ei edellytä päihderiippuvuutta. Päihdeongelmana voi olla pitkään jatkunut päihdekierre tai päihteiden suurkulutus, kertakäyttöön tai raittiuden ylläpitämiseen liittyvä avun, tuen tai hoidon tarve. (Päihdehuoltolaki 1986, 2 §, 6 §, 7§.)

Kuntoutumisyksikön asiakkaaksi voi hakeutua useita eri reittejä pitkin. Kuntoutusjaksolle tuleva asiakas ei tarvitse lääkärin kirjoittamaa lähetettä, ja yhteyttä voi ottaa joko itse tai yhdessä omaistensa kanssa. Kuntoutumisjaksolle voi hakeutua joko suoraan kotoa tai muiden Porin päihdepalvelujen yksiköiden kautta. Sosiaalikeskus, Työvoiman palvelukeskus, sairaalat ynnä muut tahot toimivat tärkeinä yhteistyökumppaneina, joiden kautta asiakkaita ohjataan kuntoutumisyksikköön. (Tuominen 2006, 27.)

Asiakkaan tulee käydä alkuhaastattelussa ennen kuntoutumisjaksolle saapumistaan. Haastattelun tarkoituksena on kartoittaa asiakkaan elämäntilannetta sekä suunnitella alustavasti tulevaa kuntoutumisjaksoa. Uusia asiakkaita otetaan kuntoutumisjaksolle pääsääntöisesti kahden viikon välein, tarkoituksena onkin, että uudet asiakkaat muodostavat aina oman kiinteän ryhmänsä. Asiakkaan on hoitojaksolle tullessaan hyväksyttävä hoitosopimus allekirjoituksellaan.

Mikäli asiakas hoidon aikana rikkoo hyväksymäänsä hoitosopimusta, seuraa tästä kuntoutuksen keskeytyminen eli uloskirjoitus. (Tuominen 2006, 27.)

Hoitojakson pituus kuntoutumisyksikössä on normaalisti neljä viikkoa, mutta asiakkaan tilanteen niin vaatiessa hoidon pituutta voidaan muuttaa yksilöllisesti. Kuntoutuksen ensimmäinen viikko on arviointijakso, jolloin yhdessä asiakkaan kanssa arvioidaan sitä, onko kuntoutumisyksikön tarjoama hoito sellaista, jota asiakas tarvitsee ja sitä, onko asiakas valmis sitoutumaan hoitojaksoonsa. Toisen ja kolmannen viikon pääteamana on syventyä omiin tunteisiin ja oman elämäntilanteen oivaltamiseen. Viimeinen viikko koostuu tehtävistä, joiden avulla suunnitellaan tulevaisuutta ja asiakas laatii omista tarpeistaan käsin itselleen jatkohoitosuunnitelman. Tarpeen vaatiessa ja asiakkaan niin halutessa jatko-suunnitteluun voidaan ottaa mukaan esimerkiksi läheisiä, viranomaisia ja työtovereita. (Tuominen 2006, 28.)

Kuntoutumisyksikön päivävuorossa työskentelevät sairaanhoitaja, osastonhoitaja, sosiaaliterapeutti, päihde- ja perhetyöntekijä sekä ohjaaja, joka tekee kaksivuorotyötä. Periodityötä tekevät 6 hoitajaa. Lisäksi yksikössä toimivat päihdepalveluiden yhteiset työntekijät: lääkäri, psykososiaalisten laitospalveluiden esimies, toimistonhoitaja, vastaanottoapulainen sekä neljä laitosapulaista. (Kuntoutumisyksikön perehdytyskansio 2008.)

Porin päihdepalveluihin kuuluvat kuntoutumisyksikön lisäksi katkaisuhoidon asema ja A-klinikka. A-klinikka on avohoitoyksikkö, jossa tarjotaan päihdeongelmallisille apua terapeuttisten keskusteluiden sekä lääkinnällisen hoidon avulla. Katkaisuhoidon asemalla pyritään pysäyttämään päihteiden käyttökierre antamalla ympärivuorokautista ja valvottua laitoshoidon. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut on yhdistetty vuoden 2009 alusta lähtien ja ne kuuluvat Porin kaupungin perusturvakeskuksen palveluiden alaisuuteen. Päihde- ja mielenterveyspalvelut luokitellaan psykososiaalisiksi palveluiksi, jotka on edelleen jaettu sekä avo- että laitospalveluiksi.

4.2 Yhteisöllisyys Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikössä

Kuntoutumisyksikön toiminta perustuu yhteisöllisyyteen ja yhteisöhoito on keskeinen työmenetelmä kuntoutuksessa. Hoito kestää keskimäärin neljä viikkoa ja yhteisön kokoonpano vaihtuu aina kahden viikon jaksoissa, jolloin uudet asiakkaat tulevat sisään. Hoidossa on siis aina samaan aikaan ”uusien” ja ”vanhojen” ryhmät. Järjestely on toimiva muun muassa perehdytyksen kannalta, koska vanhat asiakkaat kertovat uusille toimintatavoista ja säännöistä, jolloin yhteisöön sisälle pääseminen helpottuu ja nopeutuu. Vaihtuvuutta voidaan pitää myös negatiivisena asiana, varsinkin jos asiakkaalla on sosiaalisia pelkoja. Uusien ihmisten tuleminen voi myös muuttaa ilmapiiriä ja saada aikaan jännitteitä. Toisaalta tutustuminen uusiin ihmisiin lisää sosiaalisuutta ja vähentää pelkoja sosiaalisesta kanssakäymisestä, kun kuntoutus on päättynyt ja asiakas siirtyy takaisin kotiin ja arkielämään.

Yhteisöllisyys tulee vahvasti esille niin asiakkaiden kuin henkilökunnankin jokapäiväisessä toiminnassa. Kaikkien osapuolten on sitouduttava toimimaan yhteisön sääntöjen mukaisesti ja asennoituttava yhteisössä toimimiseen positiivisesti. Tämä asettaa henkilökunnalle tiettyjä haasteita. Asiakkaiden antamissa palautteissa yhteisöllisyys koetaan pääsääntöisesti hyvänä toimintatapana ja esille nousee erityisesti vertaistuen tärkeä rooli omassa kuntoutumisprosessissa.

5 YHTEISÖTEATTERI

Yhteisöteatteri on yleisnimike laajalle kirjolle draamallisia työmuotoja, joille on yhteistä tietty tarkoitus, yhteisöllisyys ja erityinen suhde valittuun yhteisöön tai yleisöön. Yhteisöteatterillisin keinoin pyritään käsittelemään tietyn yhteisön tai ryhmän teemoja, kysymyksiä tai ongelmia. Osallistavan yhteisöteatterin tarkoituksena on työskennellä teatterin keinojen avulla muutoksen ja asioihin vaikuttamisen puolesta. Yhteisöteatterillista draamaa voidaan käyttää esimerkiksi vahvistamaan yhteisön ja sen jäsenien tunnetta itsestään ryhmänä ja yksilönä sekä antamaan ryhmän jäsenille valmiuksia jäsentää paremmin heitä ympäröivää maailmaa. Yhteisöteatteria voidaan pitää eräänlaisena kansanteatterina sekä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön työvälineenä. Yhteisöteatterissa lähdetään taiteen tekemisen näkökulmasta kuitenkin sillä erolla tavalliseen teatteriin, että siinä halutaan enemmän pureutua yhteiskunnallisiin ongelmiin ja saada aikaan muutosta. Yhteisöteatteri toimii samanaikaisesti sekä käytännön että nautinnon välineenä, se aktivoi passiivisen katsojan ja antaa ajattelemisen aiheita. Yhteisöteatterissa ei anneta valmiita vastauksia vaan pyritään saamaan ihmiset ajattelemaan itsenäisesti ja kysymään oikeat kysymykset. (Teatteriosuuskunta ILMI Ö i.a.; Koponen i.a.; Partanen 2006, 10–11, 14–16.)

Yhteisöteatteri muodostuu kohtaamisista, tapahtumista, läsnäolosta ja luovuudesta ihmisten kesken. Yhteisöteatterissa osallistumisella tarkoitetaan enemmän kuin pelkkää esityksen seuraamista tai osallistumista esityksen kulkuun. Yhteisöteatterissa osallistuminen on liittymistä yhteiseen prosessiin, keskusteluun ja erilaisten tulevaisuuden mahdollisuuksien hahmottamiseen. Siinä käytetään hyväksi sekä aisti- että mielikuvatietoa; käsitteellisen tiedon rinnalla painotetaan myös ei-sanallisen tietämisen muotoja, kuten liikeilmaisua. Ominaista yhteisöteatterille on ulkoapäin sanellun monologisuuden välttäminen, jolloin työskentelyn keskiöön nousevat yhteisön jäsenet. Yhteisöteatterin tekemisessä on tärkeää, että ohjaaja sekä yhteisön jäsenet tunnistavat omat ennakkoluulonsa ja asennoitumisensa käsiteltävään aiheeseen ja että myös yhteisön jäsenten

ajatuksia ja mielipiteitä käsiteltävistä aiheista kuunnellaan. Näin ollen yhteisöteatterin ohjaajan tehtävänä on luoda tilaa ja mahdollisuuksia kuulumiselle sekä kuulluksi tulemiselle. Yhteisöteatterin avulla pyritään laajentamaan näkemyksiä ja tuomaan esiin mahdollisuuksien laaja kirjo. Yhteisöteatteri tavoittelee hiljaisen tiedon esiin nostamista, hätkähdyttämistä, havahduttamista sekä eri yhteisöryhmien välisten dialogien aikaansaamista. Yhteisöteatterissa ei korosteta ihmisen rikkinäisyyttä, vaan siinä pyritään painottamaan ihmisen eheyttä, hänen kykyään toimia voimavarojensa mukaan rikkinäisyydessäänkin. (Ventola 2005c, 49–53.)

Yhteisöteatteri voidaan jakaa erilaisiin lajityyppeihin, joita ovat draamaleikki, tarinankerronta ja prosessidraama. Kaikissa lajityypeissä luodaan kuvitteellinen maailma, jonka sisällä voidaan eri tavoin työskennellä yhdessä osallistujien kanssa. Asioita tutkitaan, niillä leikitellään sekä etsitään niille uusia merkityksiä. Leikillisuus on prosessin keskeinen energiaa ja iloa tuova voima. Osallistujat rakentavat yhdessä maailmoja, jonne mennään ja joista välillä tullaan pois keskustelemaan ja muokkaamaan tapahtumia uudelleen. (Partanen 2006, 16.) Toisaalta yhteisöteatteri voi olla myös paljon muuta, esimerkiksi draaman keinoja hyväksikäyttävä jumalanpalvelus tai päihdevalistus, tai vaikkapa kyläyhteisön omaa historiaa käsittelevä, yhteisön itse valmistama esitys. (Koponen i.a.)

5.1 Yhteisöteatterin kehittäjä Augusto Boal

Yhteisöllisen teatterin tunnetuimpana työmuotojen kehittäjänä voidaan pitää brasilialaista Augusto Boalia. Boalin osallistava teatterityöskentely perustuu niin ikään brasilialaisen Paulo Freiren sorrettujen ja vapautuksen pedagogiikkaan. (Häkämies 2007, 54.) Boalin teatterifilosofia ja -menetelmät ovat tuoneet teatteriin uudistavia näkökulmia. Boal tunnetaan varsinkin Sorrettujen teatterin kehittäjänä, jonka keskiössä on yksilön ja yhteisön voimaantuminen. Hänen menetelmänsä ovat levinneet joka puolelle maailmaa yhteisö- ja kehityksenteatterin tekijöiden keskuudessa. (Häkämies 2007, 54; Ventola & Renlund 2005, 65.)

Augusto Boal halusi tuoda teatterin ulos teatterisaleista lähemmäs ihmisiä ja antaa heille mahdollisuuden käyttää voimakasta vaikuttamisen välinettä, teatteria. Boal oli vakuuttunut siitä, että teatterin keinot olivat paras kanava opastaa ihmisiä vaikuttamaan oman elämänsä laatuun ja saada aikaan muutoksia. (Gulf of Finland Campaign i.a.)

Augusto Boal aloitti teatterin tekemisen Brasiliassa Areena Teatterissa vuonna 1956. Areena Teatteri loi teatteria, joka vastasi sen hetkistä brasilialaisten todellisuutta. 1960-luvulla Areena Teatteri matkusti ympäri Brasilian köyhiä asuinalueita maaseudulla ja innosti köyhiä ja sorrettuja vaatimaan oikeuksiaan; esityksessä opetettiin miten se voisi tapahtua. Vuonna 1973 Augusto Boal aloitti teatteriprojektit lukutaidottomien parissa yhdessä kasvatustutkija Paulo Freiren kanssa. Boal otti käyttöön menetelmän, jossa esitetään ihmisten kertomuksia yhteisössä ilmenevistä ongelmista, joihin halutaan ratkaisu. Esitys jatkuu, kunnes sorretun tai alistetun pitää muodostaa ratkaisu, jolloin esitys pysäytetään. Seuraavaksi katsojilta kysytään, kuinka ratkaisu tulisi tehdä. Näyttelijät kokeilevat katsojilta saamia ehdotuksia, kunnes yleisö on tyytyväinen. Eräässä esityksessä yleisö ei ollut tyytyväinen näyttelijöiden näyttelemään loppuratkaisuun. Tällöin muuan yleisössä ollut nainen halusi itse astua näyttämölle esittämään mieleisensä toimintamallin. Yleisö oli tyytyväinen naisen esittämään loppuratkaisuun. Näin Boal oivalsi menetelmän, jolla yleisöltä saataisiin suoria ratkaisuja käsiteltävään ongelmaan yleisön itsensä tulkitsemana. (Ventola & Renlund 2005, 65–66.) Täten syntyi forum-teatteri, joka on tunnetuin yhteisöteatterin muoto sekä yksi Sorrettujen teatterin kolmesta päämuodosta (Häkämies 2007, 55; Ventola & Renlund 2005, 66).

Boalin teatterin tekemisen menetelmissä on keskeistä kuvata sortoa, vallankäyttöä ja alistamista sekä päähenkilön pyrkimyksiä vapautua niistä (Ventola & Renlund 2005, 68). Boalin teatterimenetelmien tavoitteena on saada aikaan tarve sekä toive tutkia tai muuttaa vallitsevaa tilannetta, olosuhteita ja toimintaa. Boalin menetelmissä annetaan sorrolle ja sortajille konkreettinen hahmo ja mahdollistetaan erilaiset muutokset sekä niiden kokeilu draaman muodossa. Boal näki

sorron ilmenevän Etelä-Amerikassa rasismina, seksuaalisena väkivaltana, poliittisen vallan hyväksikäyttönä tai kestävästi työolosuhteiden parissa työskentelynä. Länsimaissa sorto liittyy yksinäisyyteen, syrjäytyneisyyteen, ilmaisu-kyvyttömyyteen, elämän tarkoituksettomuuteen, omaan kahlittuun ajatteluun, ajatustottumuksiin sekä hyväksytyksi tulemisen tuottamiin paineisiin. Varsinkin Boalin kehittämän forum-teatterin esitykset käsittelevät edellä mainittuja sorron tyyppisiä ja esityksissä yleisöllä on aina keskeinen ja aktiivinen rooli ratkaisun löytämiseksi sorrosta vapautumiseen. (Häkämies 2007, 54.)

5.2 Yhteisöteatteri Suomessa

Yhteisöteatteri rantautui Suomeen 1990-luvulla, jolloin Suomessa käynnistettiin draamapedagoginen koulutus sekä Teatterikorkeakoulun teatteri-ilmaisun opettajakoulutus. Suomalaiset draaman ammattilaiset ylläpitivät kansainvälisiä yhteyksiä Suomen draama ja teatteriopetuksen liiton kansainvälisen kattojärjestön, vuonna 1994 perustetun, International Drama and Theatre Education Association (IDEA) kautta. Kansainvälisesti IDEA:n piirissä yhteisöteatteri ja osallistava teatteri alkoivat saada jalansijaa ja vuonna 1998 järjestön maailmankongressi keskittyi yhteisöteatteriin. Vuonna 2005 yhteisöteatteri oli järjestön piirissä vahvasti edustettuna Pohjoismaissa, Englannissa, Hollannissa, Etelä-Amerikan maissa, Intiassa, Australiassa, Uudessa-Seelannissa sekä useissa Afrikan maissa. Yhteisöteatteria käytettiin työmuotona myös Balkanin alueella sodan traumojen käsittelyssä. (Ventola 2005a, 21.)

Suomalaiset yhteisöteatterin muodot ovat saaneet vaikutteita sekä eteläamerikkalaisen että eurooppalaisen teatterin muodoista ja draamakasvatuksesta. 1990-luvulla suomalaiset teatterintekijät tutustuivat myös afrikkalaiseen populaaritaiteeseen ja yhteisöllisiin teatterimuotoihin, joista he omaksuivat työmenetelmiä ja alkoivat soveltaa niitä myös Suomessa. (Renlund 2005, 25.) Suomessa draama ja yhteisöteatteri ovat olleet suosittuja myös sosiaalialan oppilaitoksissa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että vuodesta 2000 asti Kemi-Tornion

ammattikorkeakoulun sosiaalialan yksikössä on vuosittain järjestetty yhteisötaiteen päiviä. Tänä päivänä Suomessa sekä yhteisöteatteri että yhteisödraama ovat ylittäneet niin hallinnollisia kuin ammatillisiakin raja-aitoja käytännön työn alueilla. (Ventola 2005a, 21–22.)

6 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä on sosiokulttuurinen innostaminen. Sosiokulttuurinen innostaminen on sekä filosofinen että menetelmällinen lähestymistapa, jossa ihminen nähdään luovana, itseään toteuttavana ja kulttuuriaan uudistavana sekä aloitteellisena toimijana oman elämänsä ratkaisuisissa. Sosiokulttuurisessa innostamisessa käytetty voimavaratyöskentely edesauttaa kasvuprosessin käynnistymistä, jossa ihminen ohjaa itse omaa kasvuaan. Omat heikkoudet ja ajautuminen elämäntilanteiden mukana marginaaliin yhteisössä eivät saisi olla esteenä oman elämän suunnitteluun ja täysillä elämiseen. Sosiokulttuurisella innostamisella tuetaan sitä, että vaikeissakin elämäntilanteissa ihminen voisi omien voimavarojensa mukaan toteuttaa itseään yhteisön jäsenenä. Innostamisessa pyritään antamaan ihmiselle tilaa ja kuulluksi tuleminen mahdollisuus yhteisössä. Innostamisen avulla opetetaan yksilöitä hyväksymään oma inhimillinen keskeneräisyytensä suoran kasvatuksen ja tukemisen sijaan. (Ventola 2005b, 35.)

Kirjassaan Sosiokulttuurinen innostaminen (2000, 21) Leena Kurki esittelee argentiinalaisen Ezequiel Ander-Eggin määritelmän innostamisesta seuraavanlaisesti:

Sosiokulttuurinen innostaminen on ihmisten elämänlaadun kehittämiseen liittyvien, osallistuvaan pedagogiikkaan perustuvien sosiaalisten käytäntöjen yhdistelmä. Käytäntöjen lopullinen tavoite on edistää ihmisten omaa osallistumista kulttuuriseen kehitykseensä luomalla tilanteita ja mahdollisuuksia ihmisten väliselle kommunikatiolle ja vuorovaikutukselle.

Sosiokulttuurisen innostamisen toiminnan perustavoitteena on lisätä sellaista ihmisten omaa osallistumista, jossa ihmiset ovat itse todellisia toimijoita ja sitä kautta myös arkielämänsä sekä kulttuurinsa tuottajia. Tavoitteena on ihmisten oman osallistumisen avulla luoda kasvattava ja solidaarisuuden arvot tiedostava yhteiskunta. Sosiokulttuurista innostamista voidaan soveltaa kaikilla elämän

alueilla ja kaikissa elämäntilanteissa. Tämän vuoksi innostamiseen liitettäviksi ja innostamista kuvaaviksi keskeisiksi käsitteiksi nousee yhteisöllisyys, osallistuminen, herkistyminen, dialogi, luovuus ja toimintaan sitoutuminen. Sosiokulttuurinen innostaminen mahdollistaa sellaisia osallistumisen prosesseja, joissa ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisössään. Näiden prosessien myötä he huomaavat, miten heidän toiminta omassa arjessa ja lähiyhteisöissä liittyy laajempaan yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. (Kurki 2000, 14, 20.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on tapa elävöittää ihmisten herkistymisen ja itsetoteutuksen prosessia; se herättelee ihmisten tietoisuutta, organisoii toimintaa ja saa ihmiset liikkeelle. Innostamisen avulla edistetään sosiaalista kommunikaatiota, lisätään ihmisten välistä vuorovaikutusta ja luodaan sosiaalisen laadullisen muutoksen eli transformaation mahdollistavia tilanteita. Pohjimmiltaan innostamisella pyritään parantamaan ihmisten elämän laatua. Sosiokulttuurisen innostamisen avulla tavoitellaan myös asenteiden ja ihmisten välisten suhteiden sekä tilanteiden muutosta. Asenteita ja tilanteita pyritään muuttamaan passiivisista aktiivisiksi, yksilökeskeisistä osallistuviksi, luoviksi, aloitteellisiksi ja innovatiivisiksi. Innostamisen avulla herätetään ja motivoidaan niin yksilöissä kuin ryhmissäkin halua kasvattaa itse itseään. (Kurki 2000, 19, 24–25.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa korostuu vuorovaikutus ja osallistuminen, jonka vuoksi yhteisöllisyyden tunteen vahvistaminen on yksi innostamisen kulmakivistä. Ryhmän merkitys painottuu erityisesti erilaisten syrjäytyneiden ryhmien kohdalla, sillä tällaisilla ryhmillä on yleensä eniten osallistumisen esteitä. Tämän vuoksi innostamisessa tulisikin keskittyä syrjäytyneisiin ja hädässä oleviin ihmisiin, tukemalla heidän vapauttaan ja oma-aloitteellisuuttaan niin ryhmä- kuin yksilötasolla. (Kurki 2000, 25–26.)

Taide kaikkine muotoineen on yksi sosiokulttuurisen innostamisen keskeisimpiä menetelmiä. Innostamisen tehtävänä on luoda mahdollisuuksia osallistua monipuoliseen ilmaukselliseen toimintaan sekä luovaan omien arvojen ja ajatuksien ilmaisuun. Ilmauksellisten aktiviteettien avulla kehitetään myös monia inhimilli-

siä kykyjä kuten tutkimista, herkistymistä, jakamista, yhteistyötä ja kunnioittamista. Taiteellisten aktiviteettien kautta pyritään parantamaan osallistujien itsetuntemusta. Ryhmässä toimiminen aktiviteettien aikana luo itsetuntemuksen kehittymiselle välttämättömiä peilejä sekä kehittää sosiaalisia taitoja. Innostamisen aktiviteettien avulla opitaan löytämään oma ääni tekemisen ja kokemisen kautta. Ilmaukselliset innostamisen aktiviteetit voivat olla esimerkiksi yleiskuntoon tai virkistykseen liittyviä harjoituksia, joiden tehtävänä on lisätä ihmisten hyvinvointia ja osallistumista. Harjoituksilla pyritään kehittämään omaa persoonaa ja sillä tavoin virkistämään ja aikaansaamaan osallistujissa iloa ja onnellisuutta. (Kurki 2000, 136–139, 143, 149.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa käytetään monenlaisia teatterin tekemisen muotoja, esimerkiksi katuteatteria, väittelyteatteria, sosiodraamaa, improvisaatiota ja osallistavaa yhteisöteatteria. Innostamisessa teatterille on tunnusomaista, että se luo kommunikaatiota. Innostavan teatterin keinoin luodaan ja helpotetaan myös kohtaamisia. Tehtäessä teatteria ryhmässä muodostuu uusia ja erilaisia kohtaamisen rakenteita: ihminen kohtaa itsensä ja ryhmänsä jäsenet uudella, erilaisella tavalla. Teatterin tekeminen perustuu vahvasti uskoon, että kaikilla ihmisillä on kykyä ilmaisuun. Tämä mahdollistaa osallistumisen prosessit aivan erityisellä tavalla. Teatteri ja sen tekeminen tuottaa jaettua kiintymystä ja iloa, kasvattaa persoonallista vastuuta, auttaa tuottamaan ja ymmärtämään ideoita sekä asettamaan niitä vastakkain. Teatteri auttaa ihmisiä jakamaan kokemuksia ja reflektoimaan jokapäiväistä arkea. (Kurki 2000, 140–141.)

Teatterityö yhdistää samanaikaisesti luovuutta, osallistumista ja kasvatuksellisuutta. Se auttaa sekä yleisöään että tekijöitään parempaan tietoisuuteen, ymmärtämiseen, henkiseen kehitykseen, itsereflektioon ja kriittiseen ajatteluun. Teatteri yhdistyy ihmisten jokapäiväiseen elämään ja tarjoaa mahdollisuuden etäännyttyä arjesta, jolloin todellisuutta voidaan katsoa ikään kuin ulkoapäin. Sosiokulttuurisen innostamisen teatterissa toimintaa ei ohjata ylhäältäpäin. Teatterin tekijöille ei sanota, miten heidän pitäisi ilmaista itseään tai mikä on hyvää ilmaisua, vaan korostetaan ihmisten oman luovuuden merkitystä. Teatteri yhdis-

tää sekä kulttuuriset, kasvatukselliset, taiteelliset että sosiaaliset elementit. Näin ollen teatterilla ja sosiokulttuurisella innostamisella oppimisen muotoina on samat perustavoitteet: ne johdattavat osallistujat toimintaan, kehittävät heidän autonomiaansa ja saavat ihmiset astumaan ulos passiivisuudestaan sekä asettumaan suhteisiin toistensa kanssa. (Kurki 2000, 141–142.)

7 YHTEISÖLLISYYS JA YHTEISÖHOITO

Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan yhteisöjen positiivisia ominaisuuksia, joiden ansiosta kuuluminen yhteisöön ja siinä toimiminen koetaan hyväksi. Yhteisössä, jossa vallitsee yhteisöllisyys, ihmiset vaikuttavat toisiinsa myönteisellä tavalla. Yhteisöllisyyden ideana on, että yhteisön jäsenen itsekunnioitus vahvistuu ja hän rohkaistuu ilmaisemaan itseään. Yhteisössä johtaminen tapahtuu ”alhaalta ylös” ja kaikilla yhteisön jäsenillä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Yhteisöllisyys ei synny siitä, että valitaan sovellettavaksi jokin menetelmä, vaan siitä, miten asioita toteutetaan. Yhteisön on oltava sellainen, jonka eteen halutaan tehdä töitä. Yhteisössä huolehditaan siitä, että kaikki yhteisön jäsenet kykenevät ja motivoituvat osallistumaan. (Klubitalo Sarastuksen henkilökunta 2008.)

Yhteisöllisyyden peruskiviä ovat toisten huomioiminen, kuunteleminen ja yhdessä keskusteleminen. Yhteisöllisyyden tavoitteena on kaikkien osallisuus. Yhteisön jäseniä pyritään aktivoimaan toimimaan osana yhteisöä sekä yhteisön hyväksi. Yhteisöllisyys luo turvallisuutta, joka antaa ihmisille mahdollisuuden olla vapaasti sellaisia kuin he ovat. Yhteisön jäsenet uskaltavat kertoa tuntemuksistaan ja toiveistaan ja siitä, millaisia muutoksia he haluaisivat saada aikaan. Yhteisöllisyys on sitä, että kaikki kokevat olevansa osallisia siinä, mitä yhteisössä tapahtuu. (Klubitalo Sarastuksen henkilökunta 2008.) Jo varhaisimmissa yhteisömalleissa korostuivat inhimillisyyden ja tasa-arvoisuuden perusarvot henkilökunnan ja asiakkaiden yhteistyössä (Murto 1997, 13–15).

Yhteisöhoidolla tarkoitetaan koko yhteisön tietoista käyttäytymistä hoidollisten, kuntoutuksellisten ja kasvatuksellisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Yhteisöhoito kattaa niin fyysisen kuin sosiaalisen ympäristön sekä terapiaan, kuntoutukseen ja kasvatukseen liittyvät periaatteet, jotka vaihtelevat yhteisötyypin mukaan. Kaiken yhteisössä tapahtuvan, tulee palvella hoidollisia, kasvatuksellisia ja kuntoutuksellisia tavoitteita. (Murto 1997, 13, 17.)

Terapeuttiseksi yhteisöksi voidaan kutsua mitä tahansa hoito- tai kasvatustilasta, joka pyrkii toiminnallaan parantamaan asiakkaiden tilaa tarjoamalla heille mahdollisuuksia tuottavaan työhön, kykyjen kehittymiseen ja yhteisön päivittäiseen johtamiseen. Terapeuttisessa yhteisössä koko henkilökunta ja asiakkaat osallistuvat hoitoon ja hallintoon. (Murto 1997, 17.) Terapeuttisessa yhteisössä toteutettava perustehtävä voi vaihdella, mutta toiminnan periaatteet ovat kaikissa yhteisöissä samat. Terapeuttisessa yhteisössä asioita ja tilanteita voidaan toiminnan kautta määritellä ja tulkita uudelleen. Tämä mahdollistaa uusien näkökulmien löytymisen omaan elämään. Olennaista terapeuttisissa yhteisöissä onkin niiden reflektiivinen luonne. (Ruisniemi 2006, 31, 35.)

Kuntouttavan yhteisön perusajatuksena on, että on olemassa yhteinen tavoite, joka ohjaa toimintaa. Kuntouttavaan yhteisöön kuulumisen edellyttää, että yhteisön jäsenillä on jotain yhteistä, jokin yhteinen kokemus. Yhteisöllinen päihdekuntoutus suuntautuu hoitamaan yksilöllistä häiriötekijää, päihderiippuvuutta. Siinä pyritään muuttamaan jäsenten elämäntyyliä sekä persoonallista ja sosiaalista identiteettiä. Kun yhteisön painopiste on sosiaalisessa osallistumisessa, keskinäisessä vastuussa ja luottamuksessa, tarjoaa se mahdollisuuden positii-visen sosiaalisen identiteetin kehittymiselle. (Ruisniemi 2006, 31, 35.)

Yhteisöissä käytettävät työmenetelmät voidaan jakaa kahteen luokkaan: toiminnallisuutta tukeviin työmenetelmiin ja sosiaalisuutta tukeviin työmenetelmiin. Yhteisön kokoukset, työtehtävät, terapiaryhmät ja retket sekä juhlat ovat toiminnallisuutta tukevia menetelmiä. Sosiaalisuutta tukevat menetelmät palvelevat vuorovaikutustilanteissa tapahtuvaa oppimista. Näihin menetelmiin kuuluu esimerkiksi peilaaminen, jossa vertaillaan keskinäisiä eroja ja yhtäläisyyksiä. Peilaamisen avulla yhteisön jäsenet voivat tutustua niihin puoliin, joita he eivät ole hyväksyneet itsessään. Työn, leikin ja keskustelun lomassa ihminen oppii lisää itsestään, oppii tuntemaan paremmin itseään ja kehittyä ihmisenä kokien itsensä kokonaisuudeksi. (Murto 1997, 239–249.)

Vertaisryhmän merkitys on hyvin suuri. Samantyyppisiä elämäkokemuksia omaavat yhteisön jäsenet kykenevät antamaan toinen toisilleen tukea ja ymmärtävät toisen elämäntilannetta. (Palomäki 2006, 22.) Vertaisryhmässä kaikki osapuolet ovat aktiivisia toimijoita, mikä poistaa rajan auttavan ja autettavan väliltä. Vertaistuki on samanlaisen elämäntilanteen, kokemuksen tai diagnoosin omaavien henkilöiden välistä yhteyttä, joka perustuu luottamukseen, vapaaehtoisuuteen, tasa-arvoon ja arjen asiantuntijuuteen sekä omaehtoisuuteen. (Mielenterveysyhdistys TAIMI ry 2003.)

Koko yhteisön kokouksia voidaan pitää toiminnan ja kehityksen perustana yhteisöhoidollisissa yhteisöissä. (Murto 1997, 221.) Kokousjärjestelmä on erityisesti kehittämisen apuväline. Jokaisen osanottajan on voitava olla aktiivinen osallistuja, ja jokaisen tulee saada yksilöllistä hyötyä siitä, että asioita käsitellään yhdessä. (Kaipio 1999, 236.)

Toimivassa yhteisössä kaikkien jäsenten osallistuminen, sitoutuminen ja panostaminen on välttämätöntä. Yhteisöllinen ilmapiiri ja kulttuuri jo sinänsä ovat hoitavia. Vastuunottoa, vastuunkantoa, rehellisyyttä, avoimuutta ja toverillisuutta tulee korostaa. Sääntöjen tulee olla kaikille jäsenille yhteneväiset. Myös ulkopuolelta tuleva tuki on yhteisön jäsenille hyvin tärkeää. Ulkopuolista tukea, kuten viranomaisia ja omaisia, tarvitaan prosessien ja konkreettisten ratkaisujen käynnistämisessä sekä ongelmien määrittelemisessä ja ennen muuta yhteisöstä lähtemisen jälkeisessä muutoksen vakiinnuttamisessa. (Palomäki 2006, 22.)

8 YHTEISÖTEATTERIPÄIVÄN SUUNNITTELU

Tammikuussa 2009 aloimme suunnitella opinnäytetyötämme todenteolla ensimmäisen opinnäytetyöverstaan yhteydessä. Onneksemme meillä oli jo olemassa aihe opinnäytetyöhömme, joten pystyimme suoraan aloittamaan opinnäytetyömme tutkimussuunnitelman tekemisen. Tutkimussuunnitelman tekoa vaikeutti huomattavasti kuitenkin se, että toinen opinnäytetyötekijöistä vietti kevään 2009 Portugalissa vaihto-opiskelijana, jolloin tutkimussuunnitelma piti tehdä sähköpostin ja Skypen välityksellä. Tutkimussuunnitelmastamme ilmeni lyhykäisyydessään se, mitä opinnäytetyömme tulisi sisältämään teorian osalta sekä raakaversion tavoitteistamme, toimintapäivästä, mahdollisesta yhteistyökumppanistamme sekä toimintapäivän järjestämiseen tarvittavista asioista. Keväällä 2009 Suomessa ollut opinnäytetyöntekijä suoritti Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak) vapaasti valittavina opintoina Annika Vallinin ohjaaman yhteisöteatterikurssin. Yhteisöteatterikurssilta kertyi mukaan erilaisia ideoita siitä, miten voisimme toimintapäivämme toteuttaa sekä siitä, millaisia harjoitteita voisimme kohderyhmämme kanssa päivän aikana tehdä.

Suunnittelimme alustavasti keräävämmme teoriaa kesän 2009 aikana, tämä suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut. Opinnäytetyön parissa työskentely sai vauhtia syyslukukauden 2009 alkaessa. Ensiksi otimme yhteyttä Porin päihdepalvelujen kuntoutumisyksikköön ja saimme varmistuksen siitä, että se toimisi yhteistyökumppanimme. Tämän jälkeen aloitimme päivän suunnittelun kohderyhmällemme sopivaksi. Suunnittelimme päivän ohjelmarungon sekä aikataulun ja valitsimme toteutettavat harjoitukset. Mietimme valmiiksi myös päivän aikana tarvitsemamme välineet. Sovimme Diakin vahtimestarin kanssa, että saisimme osan tarvitsemistamme välineistä koululta ja osan hankkisimme itse. Varasimme toimintapäiväämme varten Martintalon kahdeksi eri päiväksi, joista valitsimme toisen neuvoteltuamme yhteistyökumppanimme kanssa. Seuraavaksi otimme yhteyttä Diakonialaitoksen ruokalan vastaavaan emäntään ja neuvottelimme aterian hinnasta.

Oma käytännön kokemuksemme yhteisöteatterista oli melko vähäistä, ja valitsimme toteutettavat harjoitukset tämän tietämyksen pohjalta. Halusimme vahvistusta ajatuksillemme ja kuulla ammattilaisen näkemyksen siitä, olisivatko valitsemamme harjoitukset kohderyhmällemme sopivia. Näin ollen otimme yhteyttä Annika Valliniin, joka oli jo aikaisemmin ollut kiinnostunut opinnäytetyömme aiheesta ja lupautunut auttamaan meitä tarvittaessa. Sovimme Annikan kanssa ajan haastattelua varten. Saatuamme Annikan haastattelun myötä hyviä vinkkejä sekä lisää itsevarmuutta päivän järjestämisestä ja ohjelmasta muotoilimme lopullisen ohjelmarungon, minkä jälkeen meillä oli jäljellä enää päivän toteuttaminen.

Annika Vallin olisi ollut halukas tulemaan myös sivustaseuraajaksi toimintapäiväämme, mutta salassapitovelvollisuuden ja kuntoutujien anonymiteetin säilymisen vuoksi Annikan osallistuminen päivään ei ollut mahdollista. Samasta syystä emme pyytäneet paikalle muitakaan ulkopuolisia, kuten esimerkiksi opettajia. Päivää ei myöskään videoitu, sillä se olisi saattanut muuttaa päivän luonetta aivan kuten ulkopuolistenkin läsnäolo. Videointi olisi mahdollisesti aiheuttaa jännitystä osallistujissa sekä ohjaajissa ja vaikuttanut kaikkien käyttäytymiseen.

8.1 Ohjelmarungon suunnittelu

Päädyimme toteuttamaan yhteisöteatteria vain yhden päivän tapahtumana emmekä edes ajatelleet toteuttavamme moniosaista näytelmäprosessia. Päivän sisällöksi valitsimme erilaisia yhteisöteatteriin kuuluvia harjoituksia, sillä kummallakin opinnäytetyöntekijällä oli kokemusta vain tämän tyyppisestä yhteisöteatterista. Emme myöskään halunneet tehdä näytelmää, jossa yksilösuoritukset korostuisivat ja jota emme olisi osanneet välttämättä edes ohjata.

Alun perin ajattelimme pitävämme yhteisöteatteria muutamia kertoja kuntoutumisyksikössä esimerkiksi teemaryhmissä. Keskusteltuamme opettajien kanssa heräsi ajatus kuitenkin siitä, että yhteisöteatteripäivä järjestettäisiin muualla kuin kuntoutumisyksikön tiloissa. Tällöin käytännön järjestelyjen kannalta olisi helpompaa toteuttaa yhden päivän mittainen pidempi yhteisöteatteripäivä kuin monta lyhyempää tuokiota. Koimme myös, että päivän järjestäminen Martintalossa olisi mielekkäämpää kohderyhmällemme; se ikään kuin poikkeaisi arjen rutiineista. Martintalon etuna oli myös suuremmat sekä avarammat tilat.

Kohderyhmänämme olivat päihdekuntoutujat sekä kuntoutumisyksikön henkilökunta. Pidimme ryhmää haastavana, koska sen jäsenet olivat heterogeeninen joukko. Mukana tulisi olemaan henkilöitä, joilla olisi eri koulutustaso, elämäntilanne sekä fyysinen ja psyykinen kunto. Joukossa olisi myös molempia sukupuolia, ja oletimme ikäjakauman olevan 20 vuodesta jopa yli 60 vuoteen. Meidän tuli myös ottaa huomioon se, että joukko muodostui kuntoutujista sekä heidän hoitajistaan. Vaikka kuntoutumisyksikön toimintaperiaatteena on yhteisöllisyys, on selvää, että raja henkilökunnan ja asiakkaiden välillä on olemassa. Tämä raja tulee esille esimerkiksi, kun kyseessä on fyysinen koskettaminen tai omien tunteiden näyttäminen. Valitessamme harjoitteita tämä muodostui yhdeksi määräävimmistä tekijöistä.

Suunnitelmassamme halusimme korostaa sitä, että harjoitteet toisivat osallistujissa esille positiivista minäkuvaa sekä haaveita ja unelmia valoisammasta tulevaisuudesta. Emme halunneet sisällyttää päiväämme harjoitteita, joiden myötä pitäisi miettiä omaa tilannetta ja ongelmia tai joissa olisi pitänyt muistella menneisyyttä. Halusimme, että kaikille osallistujille jäisi päivästä positiivinen mieli, jonka vuoksi keskityimme harjoituksissamme miettimään osallistujien positiivisia puolia ja sitä, miltä heidänkin tulevaisuutensa voisi näyttää. Halusimme harjoitusten olevan mahdollisimman yksinkertaisia, jolloin henkilökunta voisi soveltaa niitä omassa työssään myös tulevaisuudessa. Lähtökohtana pidimme, että kaikkiin harjoituksiin osallistuminen olisi vapaaehtoista. Saatoimme vain toivoa, että osallistujat lähtisivät aktiivisesti mukaan leikkiin, ilman ennakkoluuloja ja

estoja. Selvittääksemme yhteisöteatterin soveltuvuutta päihdekuntoutukseen, pyytäisimme kaikkia päivään osallistuvia antamaan meille palautetta päivän jälkeen. Yhteisöteatteripäivämme ohjelmarunko on nähtävissä liitteessä yksi.

8.2 Harjoitusten sisällöllinen kuvaus

Tässä luvussa esitellään yhteisöteatteripäivän harjoitusten sisällöt. Harjoitukset kuvataan vaiheittain, jolloin ne ovat helposti sovellettavissa työelämän käyttöön. Harjoituksista voi koostaa sopivan paketin omiin tarkoituksiinsa ja kohderyhmäänsä ajatellen. Niitä voi käyttää sellaisinaan tai soveltaa mieleisekseen. Harjoituksia yhdistelemällä voidaan toteuttaa sekä lyhyitä että pitkiä tuokioita.

Harjoitukset ovat peräisin Annika Vallinin järjestämältä yhteisöteatterikurssilta, joka toteutettiin Diakin vapaasti valittavina opintoina keväällä 2009. Osa harjoituksista on sellaisia, joita tehtiin mielenterveys ja päihteet -opintokokonaisuuden yhteisöteatteripäivässä. Myös tämän päivän ohjaajana toimi Annika Vallin. Vallinin mukaan harjoitukset ovat hänen omia sovelluksiaan eikä niitä näin ollen ole löydettävissä mistään kirjoista (Vallin, Annika, henkilökohtainen tiedonanto 13.4.2010).

8.2.1 Tutustumisharjoitus ja tunnetilojen kartoitus

Tutustumisharjoitus aloitetaan niin, että kaikki saavat tuijottaa toisiaan. Harjoituksessa annetaan lupa tuijottaa, jolloin kaikki saavat tehdä jotakin sellaista, mikä ei ole yleisesti hyväksyttyä. Seuraavaksi kiinnitetään katse sellaiseen henkilöön, jonka haluaisi parikseen. Kun valittu henkilö vastaa katseeseen, on pari muodostettu. Tämän jälkeen aloitetaan tutustumisleikki pareittain. Leikissä haastatellaan paria ja otetaan selvää, siitä kuka hän on, miksi on tullut paikalle

ja kolme sellaista asiaa, joissa pari on hyvä, lähes täydellinen. Haastatteluun käytetään aikaa noin viisi minuuttia. Kun haastattelut on tehty, esitellään oma pari muille paikalla olijoille.

Tässä harjoituksessa osallistujien pitää löytää itsestään ainakin kolme sellaista asiaa, joissa he ovat mielestään hyviä. Itsensä kehuminen on monesti vaikeaa ja vaatii taitoa taputtaa itseään olalle ja sanoa: tässä olen hyvä. Osallistujille jää vapaus kertoa muille ainoastaan se, mitä itse haluaa. Osallistujien persoonallisuudet nousevat esiin eri tavoin, sillä toisesta saattaa kuulla sellaisia positiivisesti yllättäviä asioita, joita arjen tilanteissa ei välttämättä huomaisi. On tärkeää, että jokainen saa kuulla positiivisia asioita itsestään toisen sanomana, tulla kuulluksi ja kokea toisen olevan kiinnostunut itsestään. Harjoituksessa osallistujat nousevat vuorollaan tilanteen päätähdeksi ja kaikkien kiinnostuksen kohteeksi. Parin esittely tapahtuu paikallaan istuen, jolloin kenenkään ei tarvitse tuntea oloaan vaivaantuneeksi nousemalla seisomaan yleisön eteen. Tämän harjoituksen myötä jokainen huomaa omat vahvuutensa ja osaa arvostaa niitä. Harjoitus on hyvä sijoittaa ohjelman alkuun, koska se saattaa lisätä osallistujien itsevarmuutta sekä helpottaa toteuttamaan päivän muita harjoitteita.

Tunnetilojen kartoituksessa kaikki saavat kirjoittaa näkyville (esimerkiksi fläppitaululle, taululle tai julisteeseen) sellaisen sanan, joka heillä on sillä hetkellä mielessä. Sanoja käytetään sävellä ja sanoita -harjoituksessa. Yhteisöteatterin periaatteena on käsitellä niitä asioita, jotka nousevat yhteisön keskuudesta. Sanojen avulla saadaan tuntumaa siitä, millaiset asiat puhuttavat yhteisössä juuri nyt. Toisinaan on helpompaa kirjoittaa kuin sanoa ääneen miettimään asioita. Mieltä vaivaavien asioiden julkituominen auttaa myös jäsentämään ajatukset uudella tavalla.

8.2.2 Äänenavaus ja itsensä kehuminen

Äänenavauksessa osallistujat ovat piirissä. Ensin kaikki venyttelevät kasvojen lihakset avaamalla suun apposen auki ja kurtistamalla kasvot pieniksi kuin rusina. Seuraavaksi avataan ääni päristämällä ärrää ja suhistamalla ässää. Sitten, kaikki huutavat lujaa, jonka jälkeen huudetaan vielä lujempaa ja vieläkin lujempaa. Huutamisen jälkeen ringissä sanotaan vuorotellen sanoja, joiden alkukirjain vaihtuu jokaisen kierroksen jälkeen. Seuraavaksi harjoitusta jatketaan sanomalla vuoronperään sekä ruma että pehmeä sana; sana, jonka haluaisi kuulla sekä sana, jonka haluaisi sanoa, mutta ei uskalla. Erilaisia teemoja sanoille voi keksiä loputtomasti ja omaa kohderyhmäänsä ajatellen. Harjoituksen avulla lämmitellään kasvojen lihakset sekä saadaan äänet kantaviksi ja kuuluviksi. Huutamisen avulla osallistujat pääsevät eroon ylimääräisistä aggressioista ja saavat huudettua mahdollisen pahan olonsa ulos. Erilaisten sanojen sanomisen kautta herätellään verbaalista aivotoimintaa ja tunnistetaan myös itselle tärkeitä asioita yhdellä sanalla sanottuina.

Itsensä kehuminen -harjoituksessa kohotetaan kaikkien osallistujien itsetuntoa. Harjoitus aloitetaan kävelemällä ympäriinsä ääneen itseään kehua. Kävelyn ja kehumisen jälkeen pysähdytään paikoilleen ja aletaan poseerata niin kuin peilin edessä. Ensimmäisenä jokainen osallistuja kuvittelee eteensä peilin. Tämän kuvitteellisen peilin edessä otetaan sellainen asento ja ilme, jossa haluaisi kaikkien itsensä näkevän. Seuraavaksi esitetään peilille asento ja ilme, jota ei koskaan haluaisi kenenkään näkevän. Harjoitus lopetetaan uusimalla paras mahdollinen asento ja ilme. Itsensä ääneen kehuminen pakottaa osallistujat miettimään vain positiivisia ja hyviä asioita itsessään. Tarkoituksena ei ole kuunnella muiden itsensä kehumista vaan löytää, oppia arvostamaan ja sanoa ääneen niitä asioita, jotka itsessä ovat hyviä. Peilin edessä poseeraamisella vahvistetaan omaa ulkoista minäkuvaa ja luodaan mielikuvia siitä, miten kukin muille haluaisi näyttäytyä ja siitä, millaisena osallistuja ei koskaan haluaisi muiden itsensä näkevän.

8.2.3 Sävellä ja sanoita sekä kultaaminen

Sävellä ja sanoita -harjoituksessa hyödynnetään aikaisemmin kirjoitettuja sanoja. Ensimmäiseksi jokainen pari valitsee itsestään seuraavalle parille kaksi sanaa, yksi sana henkilöä kohti. Kun kaikilla pareilla on kaksi sanaa, pareille annetaan tehtäväksi muodostaa laulu. Lauluun pitää tehdä uudet sanat, ja heille annettujen sanojen tulee sisältyä siihen. Uudet sanat saa sovittaa jo johonkin valmiiseen säveleen tai sävelen voi myös kehittää itse. Pareilla on kymmenen minuuttia aikaa säveltää ja sanoittaa laulu sekä miettiä laulun esitystapa, esimerkiksi koreografia. Tämän jälkeen parit esittävät tuotoksensa loppuryhmälle. Laulun sanat, sävel ja mahdollinen koreografia keksitään pareittain, jolloin osallistujien tulee tehdä yhteistyötä parinsa kanssa. Kymmenen minuuttia on suhteellisen lyhyt aika keksiä laulu, sanat sekä esitystapa, minkä vuoksi yhteistyön tulee toimia ja parien pitää ajatella nopeasti saadakseen tuotoksen valmiiksi. Harjoituksessa korostuu yhteistyön merkitys ja sen avulla herätellään esiin osallistujien luovia puolia.

Kultaaminen tapahtuu edelleen parin kanssa. Kultaamisessa ensiksi pyyhitään, sekä fyysisesti että kuvaannollisesti, liat pois parin päältä joka puolelta, ja sättitään paria, jotta kuinka hän on tuolla tavalla itsensä liannut. Parin sättimisen ja likojen poispyyhkimisen jälkeen pari kullataan: kaikki paikat parista päällystetään hienon hienolla lehtikullalla. Kultaus on mielikuvaharjoitus, jossa kuvitteellista lehtikultaa levitetään parin ylle. Kultaus tapahtuu liikuttamalla käsiä parin kehoa myötäillen. Käsiä liikutetaan aivan lähietäisyydellä, kuitenkin pariin koskematta. Kultaaja kulta parinsa kaikki kehonosat päästä varpaisiin. Kultaamisen yhteydessä paria kehutaan ja parille kerrotaan, kuinka hienolta hän näyttää puhtaana ja kullattuna. Parin molemmat osapuolet toimivat sekä kultaajina että kullattavina. Toimiessaan kultaajana henkilö joutuu kehumaan pariaan, vaikei se tuntuisikaan luontevalta. Kultaaja huomaa myös, että jokaisessa ihmisessä on jotakin hyvää ja kehumisen arvoista. Kullattava pääsee kuvainnollisesti eroon lioistaan; hänet puhdistetaan ja hän saa päälleen kauniin kultakuoren. Harjoituksen avulla pyritään parantamaan osallistujien sisäistä minäkuvaa.

Kultaus ja kehuminen parantavat osallistujien itsetuntoa ja osallistujille jää harjoituksen jälkeen positiivisempi kuva itsestään.

8.2.4 Tunnesyöttö

Tunnesyöttö on näytelmällinen harjoitus, jossa myös itsessään sisäisen näyttelijän tunnistavat pääsevät estradille. Aluksi ryhmä jaetaan kahteen pienempään ryhmään. Kummassakin ryhmässä keksitään yhdessä sekä kirjoitetaan paperille erilaisia tunnetiloja. Aikaa tunnetilojen keksimiseen annetaan noin viisi minuuttia. Tämän jälkeen ryhmät valitsevat keskuudestaan yhden näyttelijän ja yhden tunnesyöttäjän. Ryhmien jäsenet saavat valita tulevalle esitykselle paikan, tilanteen, roolihenkilöt sekä heille nimet ja iät, ja sen, mitä henkilöt ovat tekemässä. Seuraavaksi on esiintyjien vuoro nousta lavalle. Näyttelijät aloittavat esittämisen normaaliäänellä ja -käyttäytymisellä. Hetken kuluttua tunnesyöttäjät alkavat huudella sopivin väliajoin tunnetiloja, kumpikin oman ryhmänsä näyttelijälle. Näyttelijän on eläydyttävä kuulemaansa tunnetilaan ja jatkettava näyttelemistään sen mukaisesti, kunnes hänelle syötetään uusi tunnetila. Kun esitetty tilanne alkaa vaikuttaa siltä, että se ei enää etene, niin näytelmä lopetetaan. Seuraavaan näytelmään valitaan joko kaksi uutta esiintyjää ja tunnesyöttäjää tai sitten vaihdetaan edellisten tunnesyöttäjien ja näyttelijöiden rooleja.

Tunnesyöttö on hauska ja rento tapa tehdä esityksiä. Tunnesyöttöesitykset ovat yleensä myös ratkiriemukkaita. Tunnesyötössä kaikki ryhmän jäsenet pääsevät osallistumaan ainakin jollakin tavalla esityksen valmistelemiseen ja tekemiseen. Esiintymään haluavilla on mahdollisuus päästä toteuttamaan itseään, esimerkiksi ilmoittautumalla vapaaehtoiseksi näyttelijän rooliin. Myös ryhmän hiljaisimmille tarjoutuu mahdollisuus osallistua esityksen tekemiseen tunnetiloja keksimällä. Ryhmillä itsellään on päävastuu tässä harjoituksessa ja ohjaajien rooli jää taka-alalle. Ohjaajien ei tarvitse määrätä ketään näyttelemään tai kehittää näytelmän aihetta, sillä tämä kaikki nousee ryhmien sisältä. Harjoituksessa kehitetään ryhmätyöskentelytaitoja, opetellaan sanomaan oma mielipide ja uskal-

taudutaan laittamaan itsensä likoon. Harjoitus on tärkeä, sillä esimerkiksi päihdekuntoutujilla tunteiden nimeäminen saattaa tuottaa vaikeuksia. Sairauden myötä tunteet turtuvat ja jäljelle jäävät tunteet ovat yleensä hyvin negatiivisia. On tärkeää herätellä ja palauttaa mieleen se, miltä tuntuu olla esimerkiksi iloinen, onnellinen, pirteä tai säteilevä.

8.2.5 Kirje itselle ja hierontakone

Kirje itselle -harjoituksessa kirjoitetaan sananmukaisesti kirje itselle. Kirjeelle ei ole olemassa mitään tiettyä kaavaa, vaan jokainen päättää sen sisällöstä itse. Kirjeeseen voidaan kirjoittaa esimerkiksi siitä, millainen elämäntilanne on tällä hetkellä ja miten toivoo sen muuttuvan siihen mennessä, kun kirjeen avaa. Kirjeeseen voi kirjoittaa myös sen, mitä tuolloin haluaisi itselleen sanoa. Kirjeen avaamisajankohdan kukin osallistuja saa päättää itse. Kirjeet kirjoitetaan, koska siten muistetaan oman elämän tärkeintä henkilöä: itseä. Harva meistä tulee kirjoittaneeksi kirjettä itselleen ja kokemuksena on mielenkiintoista avata tuollainen kirje. Kirjettä kirjoitettaessa ylitsepääsemättömiltä tuntuneet asiat voivat avaamishetkellä olla jo voitettuja. Toivon mukaan jokainen kirjettä kirjoittaessaan alkaisi hahmottaa tulevaisuuttaan valoisampana ja uskoa omiin mahdollisuuksiinsa.

Hierontakone on rentouttava harjoitus. Harjoituksessa osallistujat jaetaan kahteen ryhmään, joista toinen istuu tuoleille ja toinen asettuu seisomaan hänen taakseen. Istujat sulkevat silmänsä, minkä jälkeen takana olijat vaihtavat keskenään paikkaa, jolloin kukaan hierottavista ei tiedä, kuka heidän takanaan seisoo. Hierojat alkavat hieroa edessään istuvaa hartioista. Hieronta kestää minuutin kerrallaan, minkä jälkeen hieroja siirtyy seuraavaan hierottavaan. Näin jatketaan, kunnes jokainen hieroja on hieronut jokaista edessään istuvaa. Tämän jälkeen ryhmät vaihtavat keskenään paikkaa, jolloin hierottavista tulee hierojia ja toisinpäin. Harjoitus saattaa olla henkisesti vaativa, koska siinä täytyy sekä koskettaa että tulla kosketetuksi. Hartiahieronta on kuitenkin neutraalein kosketta-

misen muodoista, varsinkin kun sen voi tehdä anonyyminä. Jokainen ihminen kaipaa kosketusta positiivisella tavalla. Ryhmän joukossa saattaa olla henkilöitä, joita kukaan ei ole pitkään aikaan tai ei koskaan koskettanut tarkoituksenaan tuottaa mielihyvää. Saattaa olla, että ryhmään kuuluu myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät pidä fyysisestä kanssakäymisestä. Harjoituksessa voidaan seurata sitä, miten ihmiset reagoivat, kun he joutuvat sokkona antautumaan toisen kosketettavaksi ja sitä, pystyvätkö he rentoutumaan hieronnan aikana.

8.2.6 Aarrekartta

Aarrekartta -harjoituksessa kiteytetään omat tulevaisuuden haaveet sekä unelmat. Aarrekarttaa varten jokainen leikkaa lehdistä omia unelmia ja haaveita esittäviä kuvia ja sanoja, jotka sommitellaan ja liimataan paperille. Aarrekartan sisällön saa jakaa muiden kanssa jos haluaa, mutta ei ole pakko. Jokainen osallistuja voi ottaa oman aarrekarttansa mukaan. Kotona kartta kannattaa laittaa sellaiseen paikkaan, josta sen näkee ja jossa se joka päivä muistuttaa omista haaveista ja unelmista. Aarrekartan tekeminen vie aikaa ja siksi se kannattaa tehdä viimeisenä. Harjoituksen myötä toiminta päätetään positiivisissa tunnelmissa. Aarrekartta on hyvä itse kunkin tehdä aina silloin tällöin, koska sen avulla voi hahmottaa niitä asioita, joita tulevaisuudessa tavoittelee. Saattaa olla, että jonakin päivänä aarrekarttaa katsoessaan huomaakin haaveidensa toteutuneen. Tällöin yllättää itsensäkin huomaamalla, että on omilla ponnistuksillaan pystynyt tekemään mahdottomalta tuntuneesta asiasta mahdollista.

8.3 Suunnittelu ja yhteistyö Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikön kanssa

Ensimmäisen kerran otimme yhteyttä Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksikön esimieheen Helena Santahuhtaan keväällä 2009. Tuolloin esittelimme idean yhteisöteatteripäivän toteuttamisesta yhteistyönä. Santahuhta oli onnek-

semme kiinnostunut aiheesta ja lupautui tekemään yhteistyötä kanssamme. Suunnittelua tosin varjosti tieto siitä, että kuntoutumisyksikön tilat olivat menossa remonttiin ja koko kuntoutumisyksikön toiminta ja sen jatkuminen oli hyvin epäselvää. Tapaamisessa sovimme, että palaisimme tarkemmin asiaan syksyllä 2009, jolloin toinen opinnäytetyön tekijöistä tulisi suorittamaan työharjoittelun kuntoutumisyksikössä, mikäli toimintaa tuolloin vielä olisi.

Jatkoimme opinnäytetyön valmistelua huolimatta kuntoutumisyksikön toiminnan epävarmasta tulevaisuudesta ja päätimme, että mikäli yhteistyö ei onnistu, suunnittelisimme kohderyhmän uudelleen. Syksyllä 2009 kuitenkin varmistui sekä harjoittelupaikka että opinnäytetyön yhteistyökumppani. Saimme tiedon, että kuntoutumisyksikön toiminta tulee jatkumaan, vaikkakin eri tiloissa ja erisuuruisena kuin aikaisemmin. Harjoittelujakson alkuun mennessä olimme työstäneet teoriaa ja tehneet alustavia suunnitelmia päivän kulusta. Helena Santahuhta lähti innolla mukaan päivän suunnitteluun ja lupautui merkitsemään päivän työvuorolistaan henkilökunnan koulutuspäiväksi. Tämän vuoksi hän joutuisi hankkimaan sijaiset edeltävään yövuoroon, toimintapäiväksi sekä seuraavaan yövuoroon. Ilman työvuorolistan muutosta päivään olisi päässyt osallistumaan ainoastaan muutama henkilökunnan edustaja, joten alkuperäinen ajatussemme henkilökunnan tutustuttamisesta yhteisöteatteriin ei olisi onnistunut. Kuntoutujille toimintapäivä suunniteltiin osaksi viikko-ohjelmaa, ja näin oletimme, että kaikki kuntoutujat osallistuisivat päivään.

Toimintapäivän käytännön toteutus vaati kaikilta osapuolilta erikoisjärjestelyjä. Matka kuntoutumisyksiköstä Martintaloon ei ole pitkä, joten sään salliessa matka voitaisiin tehdä kävellen tai vaihtoehtoisesti sekä henkilökunnan että talon omilla autoilla. Ruokailu sovittiin järjestettäväksi Diakonialaitoksen Pihlajasalin ruokalassa. Kuntoutujien ja henkilökunnan ruokailu laskutettaisiin Porin kaupungilta, ja näin ollen kuntoutumisyksikön ruokatilaus pitäisi perua kyseiseltä päivältä. Kuntoutumisyksikön ruoista ei ollut kuitenkaan mahdollista perua pelkkää lounasta, vaan samalla peruuntuivat päivän muutkin ateriat. Tämän vuoksi työntekijöiden tarvitsisi suunnitella sekä hankkia ruoat päivän muita aterioita

varten. Onneksemme Helena Santahuhta oli motivoitunut yhteistyöhön ja valmis panostamaan päivän toteutukseen vaikka se vaatikin häneltä ylimääräistä työtä.

Toinen opinnäytetyöntekijöistä suoritti harjoittelujaksoaan kuntoutumisyksikössä ja oli näin ollen tuttu asiakaskunnalle. Sovimme Santahuhdan kanssa, että myös toinen opinnäytetyöntekijä tulisi tutustumaan asiakkaisiin ennen varsinaista toimintapäivää. Ajattelimme, että näin yhteistyö asiakkaiden kanssa olisi luontevampaa, sillä silloin kaikki toimintapäivässä mukana olevat olisivat edes jollakin tavalla toisilleen tuttuja. Valitsimme tutustumispäiväksi toimintapäivää edeltävän maanantain, jolloin yhteisössä olisi yhteisökokous. Yhteisökokouksessa kertoisimme yhteisöteatterista, koska aihe oli kohderyhmällemme vieras, sekä toimintapäivän kulun pääpiirteittäin.

9 YHTEISÖTEATTERIA MARTINTALOSSA 28.10.2009

Toteutimme yhteisöteatteripäivämme Diakonia-ammattikorkeakoulun Martintalossa 28.10.2009. Olimme paikalla jo hyvissä ajoin tekemässä viime hetken valmisteluja. Päivämme alkoi aamulla kello 9.30 ja vieraamme saapuivat paikalle hieman ennen aloitusaikaa. Ennen kuin aloitimme virallisesti yhteisöteatteripäiväämme, toivotimme kaikki tervetulleiksi, kerroimme keitä olemme, miksi tällaisen päivän olemme järjestäneet sekä käytännönjärjestelyistä ja päivän kuluista. Heti aluksi korostimme osallistumisen vapaaehtoisuutta: kenenkään ei tarvitsisi tehdä mitään vasten tahtoaan. Painotimme myös sitä, että ketään ei tulisi opinnäytetyössämme yksilöinä tunnistamaan, vaan puhuisimme työssämme pelkästään kuntoutumisyksikön henkilökunnasta sekä asiakkaista. Aloitimme päivän hyvillä mielin, sillä paikalla oli runsas joukko osanottajia, yhteensä 20 henkeä, joista 9 oli miehiä ja 11 naisia. Ikäjakauma oli 20–62 vuotta. Pitemmittä puheitta siirryimme ensimmäiseen harjoitukseen. Ohjaajina osallistuimme myös itse miltei kaikkiin harjoituksiin.

Ensimmäiseksi osallistujat hakivat itselleen tuolit ja veivät ne niihin paikkoihin, joissa halusivat istua, tästä syntyi puoliympyrä. Aloitimme tutustumisleikin tuijottamisella ja parien valinnalla. Parinmuodostus tapahtui suurimmaksi osaksi niin, että henkilökunnan edustajat hakivat parinsa keskuudestaan, kuten tekivät myös asiakkaat. Iloksemme kuitenkin syntyi myös muutama rajat rikkova seka-pari. Parit alkoivat haastatella toisiaan ja viiden minuutin kuluttua aloitimme esittelykierroksen. Kaikki olivat tehneet työtä käskettyä ja selvittäneet kolme toistensa vahvinta puolta, ja parin esittely sujui kaikilta luontevasti. Esittelykierroksella nousi esiin se, millä mielellä osallistujat olivat paikalla ja päiväämme tulleet. Melkein kaikki osallistujat vastasivat kysymykseen, miksi olet täällä, että he olivat paikalla, koska oli pakko.

Esittelyjen jälkeen jokainen kirjoitti ensimmäisenä mieleensä tulevan sanan fläppitaululle. Päällimmäisenä sanoista kuvastui pelko siitä, mitä päivä pitää

sisällään, joutuuko laulamaan ja onko pakko tehdä, jos ei halua. Tässä vaiheessa emme vielä kertoneet osallistujille, mihin sanoja tultaisiin käyttämään. Sanojen kirjoittamisen jälkeen pidimme päivän ensimmäisen tupakkatauon osallistujien toivomuksesta.

Tunnelma alkoi pikkuhiljaa rentoutua ja pääsimme avaamaan ääniämme. Kaikki osallistajat lähtivät yllättävän hyvin mukaan naamanvääntelyyn sekä huutamiseen. Huutaminen osoittautui erittäin vapauttavaksi kokemukseksi. Tarkoituksenamme oli keksiä eri alkukirjaimilla alkavia sanoja ringissä vuorotellen, mutta emme ilmeisesti osanneet ohjeistaa harjoitusta tarpeeksi hyvin, sillä kaikki sanoivat oman sanansa yhtä aikaa. Seuraavat kierrokset menivätkin jo niin, kuin alun perin oli tarkoitus. Varsinkin ruman sanan sanominen herätti hilpeyttä, kun taas sellaisen sanan sanominen, jonka haluaisi kuulla, herkisti mielet.

Itsensä kehuminen ei ole kenellekään helppoa, mutta kun kaikki tekivät sitä yhtä aikaa ääneen, sekin alkoi luonnistua. Poseerausasennon ottamiseen ei kaikkien osallistujien huumorintaju tuntunut riittävän, mutta nähtiinpä joukossa myös muutamia mallisuorituksiakin. Muistimme antaa myös aplodit kaikille paikalla oleville loistaville persoonille ja malleille: meille itsellemme. Taas, kun olimme kehuneet itseämme ja poseeranneet, pidimme ansaitun tupakkatauon.

Seuraavaksi kaivoimme esiin fläppitaulun sekä sen kätkemät sanat. Alkuperäisenä tarkoituksenamme oli jakaa jokaiselle parille kaksi sanaa, joista pari kehittäisi laulun ja siihen sopivan koreografian. Koska laulupelko tuntui ryhmän keskuudessa olevan hyvin voimakas, muutimme lauluesityksen taidepläjäykseksi. Kaikille jäi vapaus tuottaa juuri sellainen esitys, kuin he itse halusivat. Tuotoksista huomasimme, että antamamme taiteellinen vapaus toi ryhmän luovuuden esiin todenteolla. Esitysten kirjo oli kattava. Ohjelmassa oli näytelmä, runonlausuntaa, laulu, mietelmiä sekä monologi. Kaikki ryhmien jäsenet osallistuivat tuotosten suunnitteluun sekä esittämiseen. Vaikka esitysten tekoon oli aikaa vain noin kymmenen minuuttia, ne olivat onnistuneet erittäin hyvin. Mukana oli nauhermoja kutkuttavaa huumoria, kuin myös ajatuksia herättäviä syvällisiä tul-

kintoja. Tässä harjoituksessa huomasimme, kuinka ihmiset heittäytyivät mukaan tekemisen riemuun. Tähän harjoitukseen emme itse osallistuneet, vaan toimimme pelkästään ohjaajina.

Aamupäivän viimeisenä harjoituksena oli kultaaminen. Ohjaajina näytimme osallistujille esimerkkiä siitä, miten liat pyyhitään pois ja sätitään ja miten tämän jälkeen pari päällystetään lehtikullalla ja kehutaan. Jälleen kerran jokaisella oli mahdollisuus valita, osallistuuko leikkiin vai ei. Tämä harjoitus ei temmannut mukaansa kaikkia ryhmäläisiä; osalle tuntui olevan vaikeaa antautua mielikuvituksensa vietäväksi. Tämä harjoitus on tekijöilleen vaativa, mutta samalla se myös antaa paljon niille, jotka kykenevät tuntemaan lehtikullan kosketuksen ihollaan. On itsetuntoa hivelevää kuulla itseään kehuttavan varsinkin silloin, kun siihen ei erikoisemmin ole aihetta. Kullattuina sekä hyvillä mielin, joskin nälkäisinä, lähdimme Pihlajasaliin syömään.

Aikataulustamme edellä menimmekin syömään jo viisitoista minuuttia suunniteltua aikaisemmin. Ruokailu sujui yllättävän ripeästi, minkä vuoksi meillä oli runsaasti aikaa vapaaseen seurusteluun. Koko ryhmä oli tyytyväinen Pihlajasalin ruokalan antimisiin. Yhteisöllisyyden idea tosin ruokailussa kärsi siitä, ettemme olleet järjestäneet yhtenäistä pöytää, johon koko ryhmämme olisi mahtunut. Tämä olisi varmasti lisännyt yhteenkuuluvuuden tunnetta, nyt eriydimme kaikki omiin pieniin pöytäseurueisiin. Muutoin ruokailujärjestelyt toimivat erittäin hyvin, kaiken kaikkiaan ruokailusta jäi hyvä maku suuhun. Ruokailun jälkeen osallistujia oli jäljellä enää 17, sillä kolmen henkilön piti poistua erinäisistä syistä. Aikaa ennen iltapäivän ohjelman alkua tuntui olevan turhankin paljon. Ohjaajana olo oli jopa hieman vaivaantunut, kunnes yksi osallistujista totesi, että joskus on hyvä vain pysähtyä ja olla kiireettä.

Aloitimme iltapäivän reippaasti tunnesyöttöharjoituksella. Molemmat ryhmät keksivät pitkät listat erilaisia tunnetiloja. Ensimmäiseen esitykseen molemmista ryhmistä löytyi heti vapaaehtoiset näyttelijät. Ryhmä olisi ollut valmis lopettamaan harjoituksen jo tähän, mutta pienellä kannustuksella saimme lavalle vielä

toisenkin näyttelijäparin. Halusimme jatkaa harjoitusta, koska onnistuessaan se on ehkä yksi hauskipia yhteisöteatteriharjoituksia. Toisaalta olimme myös huolissamme siitä, että ohjelma kuluisi liian nopeasti ja olisimme edellä suunnitellusta aikataulusta. Tämän vuoksi me itsekkin astuimme estradille näyttelmään, jonka olisimme voineet kuitenkin jättää myös tekemättä. Tällainen kerta kiellon päälle -tyyppinen esitys, ei toiminut ainakaan tällä kertaa. Ensimmäinen esitys sijoittui jääkiekko-otteluun, seuraavassa esityksessä alaikäinen poika jäi kiinni naapurintädille tupakanpoltosta ja viimeinen esitys floppattiin sienimetsässä. Ohjaajina olimme kuitenkin tyytyväisiä omaan panostukseemme harjoituksessa ja siihen, että vaikka mokasimmeekin, emme antaneet sen vaikuttaa toimintaamme.

Ennen kuin aloimme kirjoittaa kirjettä itselle, pidettiin tupakkatauko, jotta rauhoittuisimme edellisen harjoituksen jäljiltä. Kaikki osallistujat saivat paperin sekä Diakin sponsoroimat kynät ja paperiliittimet. Laitoimme taustalle soimaan rauhallista musiikkia ja kaikki syventyivät kirjoittamaan kirjettä itselleen. Martintalossa vallitsi ensimmäistä kertaa päivän aikana syvä hiljaisuus, ja meistä ainakin tuntui, että kaikki ottivat harjoituksen tosissaan. Kirjettä kirjoitettiin noin viisitoista minuuttia, minkä jälkeen ne suljettiin ja laitettiin talteen odottamaan tulevaisuudessa hämmöttävää avauspäivää.

Jatkoimme iltapäivää rauhallisissa tunnelmissa ja seuraavaksi kokosimme kaasaan hierontakoneen. Hierontakone oli päivän hitti. Toinen opinnäytetyöntekijöistä pääsi osallistumaan hierontakoneeseen, jotta saisimme parit tasan. Molemmilla kierroksilla hierottavat näyttivät levollisilta ja nauttivat hieronnasta. Hierottavana oleminen on mielenkiintoinen kokemus, koska erilaisia tyylejä hieroa on yhtä monta kuin hierojiakin. Hierontakoneesta paitsi jäänyt opinnäytetyöntekijä toimi DJ:nä ja näytti hierojille merkin siirtyä seuraavaan hierottavaan aina minuutin välein. Harjoituksessa kaikki saivat yhdeksän minuuttia hierontaa, jonka jälkeen osallistujat kertoivat olevansa erittäin rentoutuneita. Hierontakoneen jälkeen siirryimme tupakkataukon kautta päivän viimeiseen harjoitukseen.

Viimeisenä harjoituksena yhteisöteatteripäivässämme tehtiin aarrekartta. Osallistujat leikkasivat lehdistä haaveitaan ja unelmiaan kuvaavia kuvia sekä sanoja, ja liimasivat ne paperiarkille. Kaikki uppoutuivat aarrekartan tekoon innokkaina. Taustalla soitimme taas musiikkia tunnelman ylläpitämiseksi. Oli erittäin yllättävää huomata, että jopa ryhmämme miespuoliset jäsenet ottivat harjoituksen tosissaan ja käyttivät koko 45 minuuttia aarrekartan kokoamiseen. Toisille aika ei olisi edes riittänyt, mutta koska päivämme oli lähenemässä loppuaan, oli aarrekartan tekeminen pakko lopettaa. Sitä mukaa kun ihmiset saivat aarrekarttansa valmiiksi, pyysimme heitä kirjoittamaan paperille pienimuotoisen palautteen järjestämästämme päivästä. Ohjeistimme osallistujia kirjoittamaan palautteeseen yksinkertaisesti sen, miltä päivä heidän mielestään tuntui. Kun kaikki olivat saaneet aarrekarttansa valmiiksi, kokoonnuimme rinkiin ja jokainen joka halusi sai esitellä omat haaveet ja unelmat aarrekartastaan. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki esittelivät aarrekarttansa ja jakoivat tulevaisuutensa toiveet muiden kanssa.

Päivän päätteeksi tarjosimme ryhmälle kahvia ja kääretorttua. Kiitimme lämpimästi kaikkia mukavasta päivästä ja siitä, että he olivat osallistumisellaan mahdollistaneet opinnäytetyömme. Päivämme päättyi tasan kello 15.30 niin kuin olimme suunnitelleetkin: aikataulutuksen meni siis aivan kohdalleen. Saimme osallistujilta runsaasti positiivista palautetta ja kiitosta päivän järjestämisestä. Olimme varmasti onnistuneet herättämään kiinnostusta teatteria kohtaan, sillä eräs päivään osallistunut tuli vielä ennen lähtöään kysymään, missä olisi mahdollista aloittaa teatteriharrastus. Kaiken kaikkiaan päivästä jäi hyvä mieli niin meille kuin vieraillemmekin.

10 YHTEISÖTEATTERIPÄIVÄN RISUT JA RUUSUT

Pyysimme palautteen kaikilta iltapäivällä paikalla olleilta. Emme halunneet tehdä analysoitavaa kyselylomaketta, vaan ohjeistimme kaikkia antamaan palautteen omin sanoin. Opinnäytetyössämme pääasiallisena tavoitteena oli järjestää yhteisöteatteripäivä. Alun perin olimme ajatelleet tutkia opinnäytetyössämme sitä, kuinka asiakkaat ja henkilökunta kokevat yhteisöteatterin päihdekuntoutukseen kuuluvana menetelmänä. Neuvoteltuamme opettajiemme kanssa tulimme siihen tulokseen, että toiminnallisessa opinnäytetyössä tärkeintä on juuri toiminta eikä se vaadi enää erillistä tutkimusta ja analysointia. Tällaisen tutkimuksen järjestäminen olisi myös laajentanut opinnäytetyötämme kohtuuttomasti. Halusimme kuitenkin palautetta päivästä, sillä tahdoimme tietää, miten onnistuimme ohjaajina sekä miten osallistujamme kokivat yhteisöteatterin harjoitukset ja sopisivatko ne osaksi päihdekuntoutusta. Palaute oli tärkeää myös siksi, että paikalla ei ollut ketään ulkopuolista arvioimassa toimintaamme. Päivä oli ollut osallistujille pakollinen, eivätkä kaikki vaikuttaneet innostuneilta aamulla tullessaan paikalle, sillä he eivät tieneet, millaista toimintaa päivä pitäisi sisällään. Ilmassa oli pelkoa ja jännitystä, mutta toisaalta myös innostunutta odotusta. Tähän alkuasetelmaan nähden päivän päätteeksi saamamme palaute yllätti meidät positiivisesti.

Vaikka pyysimmekin kaikilta palautteen, osa jätti sen antamatta. Saimme takaisin 14 palautetta, ja niiden sisällöt vastasivat pitkälti myös omaa kokemustamme päivästä. Seuraavassa pohdimme saamaamme palautetta ja vertaamme sitä omiin kokemuksiimme sekä tavoitteisiimme. Saamamme palaute kokonaisuudessaan on nähtävissä liitteessä kaksi.

Täytyy myöntää, että ennen päivää aikalailta ahisti ja hieman pelotti. Se auttoi, kun aamulla päätin etten laula. Siinä meni raja!

Hyvä kun ei ollut PAKKO-meininki.

Palautteesta päätelimme, että vieraitamme oli jännittänyt yhtä paljon kuin meitäkin. Olimme iloisia siitä, että korostimme heti päivän alussa vapaaehtoisuutta, mikä ehkä osaltaan vaikutti siihen, että osallistujat lähtivät paremmin mukaan harjoituksiin. Koska harjoitukset perustuivat vapaaehtoisuuteen, myös tunnelma vapautui.

*Tunnelma muodostui vapautuneeksi.
Yllättäen päivä olikin leppoisa ja vaihteleva.
Mukava ja rento meininki koko ajan.
Mielenkiintoinen, mukava, leppoisa päivä.*

Oli hyvä, että siirsimme päivän järjestettäväksi Martintaloon, sillä se toimi tilana hyvin ja irrotti osallistujat jokapäiväisistä arjen rutiineista. Henkilökunta ehkä myös tunsu, että päivä oli heille virkistyspäivä, vaikka se olikin koulutuspäiväksi tarkoitettu.

*Vaihtelua arkeen.
Pirstävää, erilaista toimintaa harmaan arjen keskellä.
Eriäinen työpäivä.
Kivat tilat ja hyvät ruoat!*

Suunnitellessamme päivää ehkä vaikeinta oli arvioida aikataulutusta ja sitä, kuinka paljon eri harjoitukset veisivät aikaa. Päivän aikana välillä mietimme, onko meillä ohjelmaa riittävästi, mutta toisaalta iltapäivällä tuli tunne, että aikamme loppuisi kesken. Tällainen huoli on varmasti tyypillistä aloitteleville ryhmänohjaajille, joilla ei ole vielä kokemusta erikokoisten ryhmien ohjaamisesta. Koska yhteisöteatteri on luovaa toimintaa ja tapahtumat etenevät ryhmän ehdoilla, harjoitusten kulku ja pituus ovat vaikeasti ennustettavissa. Sen varalta, että meille jäisi paljon ylimääräistä aikaa, olimme suunnitelleet muutaman ylimääräisen harjoituksen (katso tarkemmin liite yksi). Aikataulun suunnittelua helpotti myös se, että saimme yhteisöteatterin ammattilaiselta kokemukseen perustuvaa apua tekemästämme suunnitelmasta. Loppujen lopuksi olimme kuitenkin osallistujien mielestä osanneet aikatauluttaa päivän sopivaksi:

*Sopivan rento ohjelma.
Päivä hyvin rytmitetty.*

Sopivan mittaiset osiot.

Harjoitteiden suunnittelussa meidän oli huomioitava, että osa osallistujista oli päihdekuntoutujia ja osa kuntoutumisyksikön henkilökuntaa. Rajoituksia harjoituksiin asettivat esimerkiksi osallistujien fyysinen ja psyykinen kunto sekä se, että kaikki eivät välttämättä halua koskea muita tai tulla kosketetuiksi. Emme voineet sisällyttää päivään fyysisesti raskaita harjoituksia, mutta emme myöskään halunneet tehdä päivästä psyykkisesti raskasta muistelemalla menneitä tai vellomalla kunkin ongelmassa. Osassa harjoituksia piti kyllä tehdä itsenäistä ajatustyötä, mutta pelkästään positiivisessa mielessä tulevaisuudesta. Harjoitustemme piti olla kaikille osallistujille sopivia ja sellaisia, joita jokainen pystyisi tekemään. Ennen kaikkea halusimme sellaisia harjoitteita, jotka pönkittäisivät osallistujien itsetuntoa, omakuvaa ja luottamusta itseän ja jotka jättäisivät päivästä päällimmäiseksi mieleen positiivisen olotilan sekä lujittaisivat uskoa tulevaisuuteen. Palautteesta päätellen olimme kuitenkin onnistuneet suunnittelemaan sopivat harjoitukset kohderyhmäämme ajatellen.

Hauskoja ns. näytelmät, joskin itse ei halua näyttelemään.

Leikkaa ja liimaa pisti ajattelemaan.

Näytelmistä voi ottaa oppia kotona tuleviin riitoihin.

Sai ajattelemaan ja innostumaan.

Monenlaisia harjoitteita olitte kehittäneet.

Harjoitteita laatiessamme mietimme myös sitä, että saisimmeko henkilökunnan ja asiakkaiden välisen rajan hälvenemään. Oli myös mielenkiintoista nähdä, miten asiakkaat ja henkilökunta lähtisivät yhdessä tekemään ja toteuttamaan harjoituksia. Joidenkin osallistujien mielestä yhteisöllisyys ja samalla viivalla oleminen toteutuivat hyvin:

Yhteisöllisyys näkyy

Ryhmämme alkoi ryhmääntyä ja henkilökunnan ja asiakkaiden ”kui-lu” madaltui lähes olemattomiin. Kaikki olivat samalla viivalla. Ei ollut työn tai asiakkuuden määrittelemää roolia.

Toisaalta palautteissa oli tästä asiasta myös sellaisia mielipiteitä, että tällaiset harjoitukset eivät välttämättä aina sovellu sellaiselle sekaryhmälle, kuin kohderyhmämme oli:

Tällainen soveltuisi hyvin toteutettavaksi pelkästään asiakasryhmille tai työyhteisöille.

Kaikissa harjoitteissa asiakkaiden ja työntekijöiden yhdistäminen ei välttämättä aina ole hyväksi. Ottaen huomioon esim. mielenterveysongelmat tms. asiat.

Mielestämme yhteisöteatteriharjoituksia suunniteltaessa on tiedettävä se, millaiselle kohderyhmälle harjoituksia tullaan vetämään. Ryhmän jäsenten toimintakyky ja joissakin tapauksissa, kuten mielenterveystyössä, myös osallistujien psyykkinen kunto ratkaisevat sen, millaisia harjoituksia ryhmässä voidaan toteuttaa sekä sen, keitä osallistujaryhmään tulee kuulumaan. Emme kuitenkaan koe, että toteuttamassamme yhteisöteatteripäivässä olisi ollut sellaisia harjoituksia, joita henkilökunta ja kuntoutujat eivät olisi voineet tehdä yhdessä. Toteuttamamme harjoitteet olivat kuitenkin kaikkien osapuolten kannalta neutraaleja. Joukossa ei ollut yhtään sellaista harjoitusta, joita tasavertaiset ihmiset eivät olisi voineet yhdessä tehdä. Ainoa asiakkaiden ja työntekijöiden välisiä suhteita hieman enemmän koetellut harjoitus oli hierontakone. Olimme kuitenkin sitä mieltä, että toisen hartioiden hierominen ei loukkaa liikaa osallistujien fyysistä koskemattomuutta, ja toisaalta harjoitukseen ei taaskaan olisi ollut pakko ottaa osaa, jos ei olisi kyennyt koskettamaan toisia tai tulla muiden koskettamaksi.

Ennen päivän alkua jännitimme, miten osaisimme toimia yhteisöteatterin ohjaajina, sillä emme olleet tehneet sitä koskaan aikaisemmin. Olimme molemmat aiemmin osallistuneet yhteisöteatterin tekemiseen, jossa ohjaajana oli alan ammattilainen. Tuntui siis siltä, että olimme ottamassa liian suuren haasteen. Mietimme myös sitä, millaiseksi päivä voisi pahimmillaan muodostua, jos kukaan ei osallistuisi harjoituksiin. Aloitellessamme päivää olo ei ollut kovin luottavainen, itsevarma eikä rentoutunut. Onneksi meitä oli kaksi ohjaajaa, joten pystyimme tukemaan ja rohkaisemaan toisiamme sekä valamaan toisiimme uskoa. Menimme vieraidemme eteen omina itsenämme ja omine vikoinemme, emmekä

edes yrittäneet esittää muuta, kuin olemme. Luulemme, että myös tämä vaikutti osallistujiemme suhtautumiseen tulevaan päivään ja auttoi meitä saamaan osallistujien hyväksynnän ja luottamuksen taitoihimme. Omista ongelmistamme huolimatta pystyimme toimimaan reippaasti ja innostavasti, mikä puolestaan innosti ja kannusti myös osallistujia. Saimme kuitenkin osallistujilta erittäin positiivista ja mieltä lämmittävää palautetta omista ohjaajantaidoistamme.

Ohjaajat asiallisia, virkeitä, innostuneita...

Vetäjät saivat tunnelman vapaaksi; yllätyin että porukka lähti avoimesti mukaan.

Ohjelman vetäjät erittäin iloisia ja pirteitä.

Ohjaajien yhteispeli sujuvaa ja välitöntä → loi hyvän ilmapiirin.

Kivat 'vetäjät', ohjaajat.

Hyvin ohjasitte, innostitte väkeä osallistumaan.

Ohjaajilla on vaativa tehtävä luoda salliva ja turvallinen ilmapiiri. Tällöin mahdollisimman moni voi heittäytyä teatterin pyörteisiin. Onnistuitte siinä erittäin hyvin. Olitte luonnollisia ja innostavia! Laitoitte itsenne likoon!

Kaiken kaikkiaan päivämme onnistui erittäin hyvin. Sekä me itse että osallistujat olimme hyvin tyytyväisiä yhteisöteatteripäivään. Kukaan ei ollut aamulla Martintaloon tullessaan tietoinen siitä, mitä päivä toisi tullessaan. Iltapäivällä Martintalosta lähti joukko ihmisiä, jotka ainakin toivon mukaan olivat ehkä jollain tavalla erilaisia kuin aamulla. Ohjaajina itse tunsimme suurta helpotusta siitä, että kauan valmistelemamme työ oli saatettu menestyksekkäästi päätökseen. Olimme hyvin iloisia siitä, että myös osallistujamme olivat nauttineet järjestämämme yhteisöteatteripäivän antimista.

Päivästä jäi kokonaisuutena HYVÄ-FIILIS.

Tarjositte meidän asiakkaille upean kokemuksen samoin henkilökunnalle.

Uusi kokemus, päällimmäinen tunne positiivinen olo.

Tuli tosi mahtava olo.

Hieno, kiva ja mukava päivä.

Piristävä päivä.

Mukava sosiaalinen päivä.

Mukava ja erilainen päivä.

*Mielenkiintoinen ja hauska päivä.
Kympin homma!!*

Järjestämämme yhteisöteatteripäivän kokemuksen perusteella olemme sitä mieltä, että ainakin ne harjoitukset, joita itse käytimme, soveltuvat hyvin työmenetelmäksi päihdekuntoutukseen. Saamassamme palautteessakin oli jo pohdittu tätä asiaa:

*Antoi idean viedä tätä juttua jollakin tapaa yhteisöömme.
Yhteisöteatteri tuntui hyvältä työskentelytavalta. Sitä voi varmasti soveltaa lähes mihin yhteisöön tahansa.*

Oletamme palautteiden olevan henkilökunnan kirjoittamia, sillä niissä pohditaan työskentelytavan viemistä yhteisöön. Olemme erittäin iloisia, jos olemme kyenneet esittelemään henkilökunnalle sellaisen työskentelymenetelmän, jota he voisivat omassa työssään myös tulevaisuudessa hyödyntää. Tällöin yhteisöteatteripäivästä ei ollut hyötyä ainoastaan opinnäytetyöntekijöille eikä se ollut pelkkä asiakkaiden ja henkilökunnan virkistyspäivä, vaan se vastasi tarkoitustaan ja esitteli uuden, erilaisen menetelmän, jota henkilökuntakin voisi työssään soveltaa.

11 MIETINTÖJÄ MATKALTA JA MATKAN VARRELTA

Toteuttamamme yhteisöteatteripäivä onnistui hyvin. Päivässä yhdistyivät hyvin opinnäytetyömme teoriaperusta, sosiokulttuurinen innostaminen sekä työmme tavoitteet. Ohjaajina saimme ryhmän innostumaan ja osallistumaan harjoitteisiin.

Harjoitteet edistivät sosiaalista kommunikaatiota ja lisäsivät ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kohderyhmäämme kuului sekä henkilökuntaa että asiakkaita. Uskomme, että harjoitusten avulla ryhmän jäsenten väliset suhteet ja asenteet toisiaan kohtaan muuttuivat ainakin hetkellisesti. Mikäli yhteisöteatteria toteutettaisiin työmuotona jokaisen asiakasryhmän kanssa, voitaisiin saada aikaan pysyvämpiä muutoksia sekä asenteissa että työntekijä-asiakasrooleissa.

Yhteisöteatterin avulla loimme osallistujille mahdollisuuden kehittää luovaa ilmaisuaan, yhteistyökykyään, jakamista ja kunnioittamista. Itsensä toteuttaminen taiteen keinoin kuuluu vain harvoin normaaliin arkeemme ja useimmiten sitä varten on hakeuduttava erilaisiin harrastus- tai toimintaryhmiin. Tämän vuoksi jo pelkästään se, että taide on tuotu jokaisen ulottuville, on tärkeää. Yhteisöteatterillisten innostamisen aktiviteettien avulla kykenimme luomaan osallistujien keskuuteen iloa, osallisuutta sekä yhteenkuuluvuuden tunteen. Ihmiset aktivoituivat oman elämänsä toimijoiksi. Ryhmäläisten keskuudessa huomattiin oman toiminnan vaikutus hyvinvointia lisääväksi tekijäksi niin yhteisön kuin yksilönkin kannalta.

Uskomme siihen, että kaikilla meistä on kyky itseilmaisuun, vahvistui yhteisöteatteripäivän myötä. Osallistujista ainakin asiakkaat voidaan nähdä olevan elämäntilanteessa, joka on sekä fyysisesti että psyykkisesti kuormittava. Pelkäsimme tämän vaikuttavan osallistumisintoon ja -kykyyn. Ennakkoluulostamme poiketen jokaisesta ryhmäläisestä nousi esiin luovuus ja halu ilmaista itseään.

Toiminta perustui vapaaehtoisuuteen, mikä osaltaan edesauttoi myönteistä suhtautumista ja osallistumista harjoituksiin. Emme rajoittaneet luovaa toimintaa, vaan annoimme ryhmäläisille vapauden toteuttaa itseään parhaaksi kokemallaan tavalla. Osallistuimme myös itse harjoituksiin, koska emme halunneet korostaa omaa rooliamme ohjaajina.

Yhteisöteatteri sosiokulttuurisen innostamisen työmuotona soveltuu päihdekuntoutukseen hyvin. Se edistää monin tavoin päihdekuntoutuksessa tavoiteltavaa muutosta ja motivoi kuntoutujaa toimimaan oman muutosprosessinsa hyväksi. Pyrkimyksenä on, että ihminen itse ohjaa omaa kasvuaan ja ymmärtää toimintansa vaikutuksen sekä omaan että läheistensä hyvinvointiin. Yhteisöteatterin harjoitusten avulla yksilö voi suunnitella omaa elämäänsä paremmaksi ja hahmottaa omat unelmansa. Harjoitusten kautta syntyy motivaatio elää niin että unelmat myös toteutuisivat. Yhteisöteatterin keinoin yksilö voi löytää itsestään luovuutta ja uskoa omiin kykyihinsä ja saa tätä kautta itsevarmuutta. Tällöin mahdollistuu ihmisen kyky muutokseen.

Yhteisöteatteria tehtäessä kenenkään toimintaa ei arvostella, jolloin mahdollistuu hyväksytyksi tulemisen tunteen kokeminen myös muualla kuin arjen sosiaalisessa ympäristössä. Lisäksi kaikista osallistujista pyritään löytämään vahvuuksia ja positiivisia ominaisuuksia. Tällöin itseluottamus kasvaa ja sitä kautta yksilö huomaa olevansa arvokas ja tärkeä toimija sekä vaikuttaja yhteisössään. Yhteisöteatterissa kaikkien mielipide otetaan huomioon ja sitä kuunnellaan. Tämä antaa osallistujille uskallusta kertoa avoimesti ajatuksistaan jatkossakin. Usein yhteisöteatteri on yhdessä tekemisen riemua, jossa jokainen pystyy tuottamaan iloa myös muille. Ilon ja onnen tunteiden löytyminen motivoi työskentelemään oman sisäisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi ilman päihteitä.

Kuten työssämme aikaisemmin esitellyt tutkimuksetkin osoittavat, yhteisöteatterin muotoja voidaan käyttää hyvin erilaisiin tarkoituksiin ja monenlaisille kohderyhmille ikään tai elämäntilanteeseen katsomatta. Niin asiakkailta kuin henkilökunnaltakin saadun palautteen perusteella voidaan todeta, että työmuotona yh-

teisöteatteri soveltuu myös päihdekuntoutuksen käyttöön. Tuskin on olemassa sellaista yhteisöä, jonka tarpeisiin yhteisöteatteri ei pystyisi vastaamaan. Ainoa esteenä erityisesti fyysisten harjoitteiden kohdalla voidaan nähdä vakavat psyykkiset häiriöt.

Olemme kiinnittäneet työtä tehdessämme huomiota myös toiminnan eettisyyteen. Opinnäytetyössämme on mainittu nimeltä ainoastaan kaksi henkilöä sekä yhteistyökumppanimme. Olemme saaneet kaikilta kirjallisen luvan nimien käyttämiseen (katso liite 3). Työstä on tunnistettavissa yhteistyökumppanina toimineen yhteisön henkilökunta, kun taas asiakkaiden kohdalla tämä ei ole mahdollista. Opinnäytetyön tekijöillä on salassapitovelvollisuus aivan kuten henkilökunnallakin. Toimintapäivään ei osallistunut ketään ulkopuolisia. Olemme dokumentoineet päivän ainoastaan kirjallisessa muodossa, emme ole käyttäneet esimerkiksi valokuvausta tai videointia. Osallistuminen toimintapäivän harjoitukseen oli vapaaehtoista, ja kaikki olivat toiminnassa mukana yhdenvertaisina ja samanarvoisina yksilöinä.

Toimintapäivä oli henkilökunnalle koulutuspäivä, ja asiakkaille se kuului osaksi kuntoutumisohjelmaa. Toisin sanoen päivään osallistuminen oli tehty kaikille mahdolliseksi ja se oli suotavaa, mutta harjoitusten tekeminen paikan päällä oli vapaaehtoista. Sekä henkilökunnalla että asiakkailta oli ennakkoluuloja päivää kohtaan, joten päivään osallistumisen valinnanvaraisuus olisi mitä luultavimmin tuonut paikalle vähemmän osanottajia. Työvuoroja järjestelemällä varmistettiin, että koko henkilökunta pystyisi osallistumaan, sillä tuskin kukaan olisi lähtenyt viettämään vapaapäiväänsä yhteisöteatterin merkeissä.

Päivä järjestettiin Martintalossa, jolloin kaikki pääsivät irtaantumaan arjesta ja tutusta toimintaympäristöstä. Tämä vaikutti varmasti osaltaan kohderyhmän innostuneisuuteen. Kohderyhmän motivointiin auttoi myös se, että yhteisöteatterin vetäjät tulivat kuntoutumisyksikön yhteisön ulkopuolelta. Jos yhteisöteatteri olisi osa kuntoutumisohjelmaa ja henkilökunta toimisi itse ohjaajana, voidaan pohtia sitä, kuinka monta kertaa uudestaan ohjaajat jaksaisivat vetää harjoituk-

sia läpi samalla innolla. Ohjaajan rooli yhteisöteatterissa on merkittävä. Omalla esimerkillä ja asenteella innostetaan ja motivoidaan ryhmää toimintaan.

Yhteisöteatteri oli kaikille osallistujille uutta ja outoa, mikä puolestaan herätti ennakkoluuloja mutta samanaikaisesti myös mielenkiintoa yhteisöteatteria kohtaan. Harjoitusten valinta osui kohderyhmän kannalta oikeaan ja tällä oli varmasti suuri vaikutus päivän onnistumiseen. Harjoitukset eivät olleet liian vaativia, joten kaikki pystyivät tekemään niitä ongelmitta ja saivat onnistumisen kokemuksia. Päivän huolellinen suunnittelu ja valmistelu näkyivät toteutuksessa: päivä sujui moitteetta ja aikataulussa pysyttiin loppuun saakka. Käytännön järjestelyissä ei ilmennyt ongelmia.

Jatkotutkimuksena olisi mahdollista tutkia esimerkiksi sitä, onko henkilökunta käyttänyt yhteisöteatteria työmuotona kuntoutumisyksikössä. Voitaisiin myös pohtia sitä, mitkä tekijät puoltavat tai rajoittavat luovien työskentelymenetelmien soveltamista käytäntöön. Mahdollista olisi myös tutkia sitä, miten forum-teatteri esitykset soveltuisivat päihdekuntoutukseen pelkkien yhteisöteatteriharjoitusten sijaan. Kyseisestä työmuodosta on kerrottu jo aikaisemmin työssämme sekä yhteisöteatteri- että aikaisemmat tutkimukset -kappaleissa. Olisi myös mielenkiintoista tutkia erikseen sekä asiakkaiden että henkilökunnan suhtautumista siihen, että yhteisöteatteria tehdessään he kaikki työskentelevät yhdessä tasarvoisina, riippumatta siitä, ovatko he asiakkaita vai henkilökuntaa. Tähän voisi liittää pitempiaikaisen yhteisöteatterin käyttämisen työmuotona kuntoutumisyksikössä. Tutkimuksessa voitaisiin myös tehdä vertailua asiakkaiden ja henkilökunnan asenteista ja vuorovaikutuksesta toisiaan kohtaan sellaisessa ryhmässä, jossa käytetään yhteisöteatteria työmuotona ja sellaisessa, jossa sitä ei ole käytetty.

Opinnäytetyöprosessimme kesti lähestulkoon kaksi vuotta. Tähän ajanjaksoon on sisältynyt monenlaista, niin yksityiselämässä kuin koulussa. Osallistuminen kansainväliseen vaihtoon vei toisen opinnäytetyötekijöistä Portugaliin kevääksi 2009. Tämä osaltaan vaikeutti opinnäytetyön etenemistä, sillä työtä tehtiin In-

ternetissä Skypen ja Messengerin välityksellä ja sähköposteja vaihdettiin tiheään. Molempien yksityiselämään mahtui myös monenlaisia mullistuksia. Mietimmekin, miten päivän onnistumiseen tulisi vaikuttamaan se, että toinen meistä odotti selkäleikkaukseen pääsyä ja toinen puolestaan oli viimeisillään raskaana. Selkäleikkaus sekä lapsen syntymä verottivat myös omalta osaltaan aikaamme tehdä tätä työtä. Yhteistyötä on kuitenkin helpottanut se, että ymmärsimme toistemme elämäntilanteita ja olimme valmiita joustamaan sekä puolin että toisin.

Toisinaan on tuntunut epätoivoiselta ja siltä, että meillä ei yksinkertaisesti ole yhteistä aikaa työtämme kirjoittaa. Ajoittain kirjoitustyötä on tehty jopa öisin ja myöhäisinä viikonlopun iltoina. Halusimme nimenomaan kirjoittaa työmme yhdessä, emmekä niin, että jakaisimme molemmille omia osioita työstettäväiksi. Ajattelimme, että näin työstä tulisi yhtenäisempi eikä tekstistä voisi erottaa sitä, että tekijöitä on kaksi. Kielellisesti olimme koko työskentelyn ajan samoilla linjoilla, jolloin kirjoittaminen onnistui suhteellisen nopeasti.

Olemme molemmat panostaneet työhön yhtä paljon. Matkan varrella mielenkiinto opinnäytetyötä kohtaan ei ole kummallakaan hiipunut ja olemme jaksaneet uskoa itseemme ja työn onnistumiseen. Huumorin avulla olemme selvinneet vaikeimpien hetkien ylitse. Myös opettajiemme kiinnostus aiheetta kohtaan, ystävien kannustus, saamamme positiivinen palaute ja yhteistyökumppaneiden tuki ovat olleet tärkeitä. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut meille yhteistyötä, uusien työmenetelmien käyttöä, ammatillisuutta sekä pitkäjänteisyyttä. Kaikinensa prosessi on ollut haastava mutta samalla antoisa ja mieleenpainuva kokemus. Kirjoitustyömme alkaa nyt olla lopuillaan ja päällimmäisenä tunteena molemmilla on ilo, mutta toisaalta myös haikeus seisoessamme yhteisen matkamme päässä.

Emme olisi voineet tehdä tätä työtä ilman perheitä, ystäviä ja opettajia, kaunis kiitos teille kaikille ymmärryksestä ja pitkästä pinnasta. Kiitos kuuluu myös koulumme upealle vahtimestarille Hannelelle, kuntoutumisyksikölle, Helena Santahuhdalle sekä Annika Vallinille, jonka innoittamana tämä työ on tehty.

LÄHTEET

Gulf of Finland Campaign 2009. Viitattu 14.5.2009

http://www.sula.org/gf2000/finnish/essee_4.html

Hynninen, T. & Kumpulainen, T. 2003. ”...Miten liikkeet, luovuus ja tanssi ihmismieltä liikuttaa.” – Tanssin ja draaman mahdollisuudet naisten päihdekuntoutuksen tukena. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsingin yksikkö, sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteen koulutusohjelma. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.3.2009

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2003/Hynninen2670.pdf

Häkämies, A. 2007. Metodilla on merkitys – muodolla on mieli. Draamatyöskentely mielenterveyshoitotyön ammattikorkeakouluopinnoissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. Tampere: Tampere University Press.

Kaipio, K. 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylä: Jyväskylän koulutuskeskus oy.

Klubitalo Sarastuksen henkilökunnan kokoama opas 2008. Yhteisöllisyys, dialogi ja demokratia. Pori: Klubitalo Sarastus.

Koponen, P. Yhteisöteatteri toimintamallina. Viitattu 14.2.2010

<http://www.alli.fi/ntpaivat/pia.html>

Kuntoutumisyksikön perehdytyskansio 2008. Pori: Kuntoutumisyksikkö.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen: Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Mielenterveysyhdistys TAIMI ry 2003. Mikä on vertaisryhmä tai oma-apu – ryhmä? Kipunoita – Taimin jäsenlehti 13 (3). Viitattu 26.10.2009

http://www.mielenterveys-taimi.fi/kipunoita/2003_3/11.htm

Murto, K. 1997. Yhteisöhoidon suuntauksia. Jyväskylä: Jyväskylän koulutuskeskus Oy.

- Paasonen, M. 1999. KATSO, KUUNTELE, KOKEILE. Sorrettujen teatteri pedagogisena välineenä opettajankoulutuksessa. Pro gradu- tutkielma. Oulun yliopisto, Oulun opettajankoulutuslaitos, kasvatustieteiden tiedekunta. Oulu: Oulun yliopisto. Viitattu 21.2.2010
<http://wwwedu.oulu.fi/opinnayt/2000/luko/PAASONEN.HTM>
- Palomäki, M. 2006. Yhteisöllisyys Porin Sininauha ry:ssä. Miten yhteisöllisyyden keskeiset periaatteet todentuvat Porin Sininauhassa? Opinnäytetyö. Diakonia ammattikorkeakoulu, Porin yksikkö, diakoninen sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan koulutusohjelma. Pori: Diakonia ammattikorkeakoulu.
- Partanen, N. 2006. Pieniä julmia tarinoita – kiusaamisen käsittelyä yhteisöteatterissa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Tornion yksikkö, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Tornio: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.3.2009
https://pro.humak.edu/bin/humak/open/thesis_search06.pl
- Poikala, M. 2001. Kohti etnistä yhdenvertaisuutta – Yhteisöteatteri kulttuurisen tiedon ja vuorovaikutuksen lisääjänä. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu Kauniaisten yksikkö, Kulttuuripalvelujen koulutusohjelma, aikuiskoulutus. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.2.2010
https://pro.humak.fi/bin/humak/open/thesis_search07.pl
- Päihdehuoltolaki 1986/41, 17.1.1986. Viitattu 20.3.2010
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041?search\[type\]=pika&search\[pika\]=p%C3%A4ihdehuoltolaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041?search[type]=pika&search[pika]=p%C3%A4ihdehuoltolaki)
- Raipola, S. 2005. Dramaattinen retkahdusriski. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino, 131–137.
- Renlund, M. 2005. Teatterimuotojen kehittyminen Afrikassa. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino, 25–33.

- Ruisniemi, A. 2006. Minäkuvan muutos päihderiippuvuudesta toipumisessa (Elektroninen aineisto). Tutkimus yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta. Sähköinen väitöskirja. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 525. Viitattu 8.3.2009 <http://acta.uta.fi>
- Teatteriosuuskunta ILMI Ö. Viitattu 14.2.2010
<http://www.teatteri-ilmio.com/index.php?id=28>
- Tuominen, S. 2006. Porin päihdepalvelujen kuntoutumisyksikön asiakkaiden tarve tuettuun asumiseen. Opinnäytetyö. Diakonia ammattikorkeakoulu, Porin yksikkö, diakoninen sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden koulutusohjelma. Pori: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Vallin, A. 2010. Psykiatrinen sairaanhoitaja, yhteisöteatteriohjaaja ja perhetyöntekijä, Perhetukipalvelu Kompassi. Pori. Puhelinkeskustelu 13.4.
- Ventola, M-R. 2005a. Taide etsii paikkaansa. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino, 16–24.
- Ventola, M-R. 2005b. Taide keskelle elämää. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino, 34–47.
- Ventola, M-R. 2005c. Yhteisödraaman ja -teatterin tunnuspiirteitä. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino, 48–55.
- Ventola, M-R & Renlund, M. 2005. Käytäntöjä. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino, 56–80.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITE 1: Yhteisöteatteripäivän ohjelmarunko

YHTEISÖTEATTERIPÄIVÄ

Keskiviikko 28.10.2009, Martintalo 9.30 – 15.30

Aamupäivä, 9.30 – 11.30

Esitellään itsemme; kiitetään kaikkia, jotta he ovat tulleet paikalle; kerrotaan DIAKista jotakin; selvitetään tupakkapaikka ja wc:t; kerrotaan miksi ollaan siellä ja mitä tekemässä; kerrotaan, että ketään ei tulla tunnistamaan opparista = anonyymia toimintaa; pakko ei ole tehdä mitään jollei halua, kaikki on vapaaehtoista, mutta osallistuminen olisi suotavaa; käydään läpi päivän kulku eli aikataulu lähinnä, et koska on mitäkin ja missä ☺

MUISTAKAA: KAIKELLE PITÄÄ MUISTAA TAPUTTAA, MUTTA EMME KUOLEUDU, JOLLEI IHAN AINA MUISTETA ☺

•Oman pisteen etsiminen: kaikki hakevat itse tuolinsa ja menevät istumaan minne tykkäävät, mieluiten kuitenkin jonkin sortin piiriin.

•Tutustuminen: tuijotteluleikki (kysymykset: kuka olet, miksi olet täällä ja 3 asiaa missä olet hyvä, lähes täydellinen) purku, pari kertoo selvittämänsä asiat – esitellään pari. Pareilla on aikaa noin 5 minuuttia selvittää asiat.

•Jokainen kirjoittaa fläppitaululle sanan tai sanoja, mennään seisomaan oman tuolin taakse äänenavauksen ajaksi

•Äänenavausta:

- Suu apposen auki ja naama kuin rusina
- Päristetään ärrää, ässää ja suhuässä
- Huutakaa lujaa, vielä lujempaa, vielä lujempaa, vielä lujempaa jne.
- Erilaisia sanoja, jotka alkavat eri kirjaimilla vuorotellen A, T, L, M jne.
- Jokainen sanoo ruman sanan
- Jokainen sanoo pehmeän sanan
- Jokainen sanoo sanan, jonka haluaisi kuulla
- Jokainen sanoo sanan, jonka haluaisi sanoa, mutta ei uskalla

•Itsensä kehuminen:

- Kävellään ympäriinsä kehuen itseämme
- Kävelyn jälkeen, kun on pysähtynyt, poseerataan niin kuin peilin edessä, näytetään itsestämme asento (myös ilme), jossa haluaisimme kaikkien meidän näkevän ja seuraavaksi asento missä emme haluaisi kenenkään meitä näkevän.

•Sävellä ja sanoita (sisältää myös mahdollisen koreografian) edellinen pari valitsee seuraavalle parille fläppitaululta kaksi sanaa (yksi sana per pää saa valita), sanat pitää olla jossakin muodossa laulun lauseissa. Pareilla on 10 minuuttia aikaa säveltää, sanoittaa ja miettiä esitystapa – esitetään tuotokset.

•Kultaaminen: ensiksi pyyhitään liat pois ja sätitään, jotta kuin tuolla tavalla itsensä liannut ja sitten kullataan ja kehutaan paria, kuinka hieno pari on. Tämän jälkeen voimme lähteä hienon näköisinä syömään Pihlajasaliin.

Ruokailu Pihlajasalissa 11.30 – 12.30

Iltapäivä 12.30 – 15.30

•Tunnesyöttö:

- jaetaan ryhmä kahteen pienempään ryhmään.
- Ryhmät keksivät yhdessä ja kirjoittavat paperille erilaisia tunnetiloja, noin 5min aikaa keksiä.
- Ryhmät valitsevat keskuudestaan yhden näyttelijän ja yhden tunnesyöttäjän (korostaa ryhmien vastuuta).
- Ryhmien jäsenet saavat valita / huutaa (kaikki siis yhdessä) esityksen paikan, tilanteen, keitä henkilöt ovat (nimet ja iät) ja sen mitä henkilöt ovat tekemässä.
- Esittäjät aloittavat esityksen normaali-äänellä / käyttäytymisellä ja vasta hetken päästä tunnesyöttäjät alkavat huudella tunnetiloja.
- Tunnesyöttäjien tulee huutaa tunteet tarpeeksi kuuluvalla äänellä.
- Kun esitetty tilanne alkaa vaikuttaa siltä, että siitä ei enää saa mitään irti, niin lopetetaan ja valitaan joko seuraavat kaksi esiintyjää ja tunnesyöttäjää tai sitten vaihdetaan syöttäjien ja esittäjien rooleja.
- Tehdään tunnesyöttö – juttua noin kaksi satsia tai niin kauan kuin tuntuu hyvältä.

•Kirje itselle: kirjoitetaan kirje itselle, jonka saa avata vaikka sitten kun pääsee kuntoutuksesta tai puolen vuoden päähän, ajan jolloin kirjeen saa avata, saa

itse valita. Kirjeeseen kirjoitetaan esim. siitä miten tilanne siihen kirjeen avaamiseen mennessä on muuttunut, miten toivoo omien asioidensa olevan silloin kun kirjeen avaa. (pitää ottaa nitoja mukaan, koska kirjeet pitää kiinnittää kiinnillä. Annetaan ihmisille noin 15min. aikaa kirjoittaa tai riippuen siitä, miten ihmiset lähtevät kirjoittamaan.) musiikki: Anssi Tikanmäki 2, 4, 7 ja 7 uudesta

- tupakkatauko

- Hierontakone: jaetaan ihmiset kahteen ryhmään, joista toinen istuu tuoleille ja toinen hieroo istujia minuutin ja sitten siirtyy seuraavaan. (jompikumpi ottaa aikaa ja antaa merkin siirtyä seuraavaan.) musiikki: the double life of Veronique, 4kpl:stä eteenpäin

- Aarrekartta: leikataan lehdistä kuvia jne., ja kootaan niistä omia unelmia ja haaveita esittävä aarrekartta. Aarrekartan saa ottaa mukaan ja se kannattaa laittaa sellaiseen paikkaan josta sen näkee, ja jossa se joka päivä muistuttaa omista haaveista ja unelmista. Aarrekartan toiveet, haaveet ja unelmat saa jakaa muiden kanssa jos haluaa, mutta ei ole pakko. (soitetaan jotakin rentouttavaa musiikkia taustalla, aikaa noin 30 - 45min.) musiikki: Anssi Tikanmäki 1, 3, 5, 6, 8, ja sitten uudesta jos aika ei ole vielä loppunut

- Tupakkatauko

- Kirjallinen palaute: kaikki saavat paperin ja kirjoittaa paperiin palautteen otsikon alle: miltä tämä päivä tuntui? (mitä päivä antoi, pelottiko jne., aikaa kirjoittaa annetaan noin 5min.)

- Kahvi + pulla ja päivän päätös. Kiitetään osallistujia jne.

Pitää myös miettiä kohdat mahdollisten varajuttujen tilalle, kun ei niitä varmaan kannata ihan mihin väliin vaan änkeä. Katotaan aina sitten kuinka paljon meillä on vielä aikaa ja otetaan ne varajutut sellaiseen sopivaan kohtaan, jos näyttää siltä, että alkuperäissuunnitelman mukaiset harjoitukset eivät ole riittävän pitkiä ja meille jää ylimääräistä aikaa.

Varajutut:

- Oma fyysinen ja psyykinen kehonkuva: asetetaan eri seinille, kävellään toisia kohti ja katsotaan mihin kohtaan on pakko pysähtyä – päästäänkö uusintakierroksilla aina vaan lähemmäs toisia.

- Keskenään jammailu: kaikki tanssivat keskenään musiikin tahtiin ja ohjaajat alkavat syöttää ohjeita, esimerkiksi tanssikaa kolme varvasta yhdessä, viisi ta-

karaivoa yhdessä neljä polvea yhdessä jne. (musiikiksi esim. BBVD, big bad voodoo band, tai jotain muuta jammailumusaa jossa ei ole sanoja.)

Oma fyysinen ja psyykinen kehonkuva vois sopia aamupäivään jos sinne jää ylimääräistä aikaa. Tuo jammailu sopii ehkä sekä ilta- että aamupäivään ja toi puistonpenkki – juttu ois hyvä sitten vasta iltapäivällä jos on aikaa.

LIITE 2: Yhteisöteatteripäivän palautteet

Mielenkiitoinen ja hauska päivä.

- Piristävä päivä
- Mielenkiintoinen

Hieno, kiva ja mukava päivä,
Sai ajattelemaan ja innostumaan.

28.10.09

Kuntoutumis yksikön Viikailu

- Mukava ja tento meininki koko ajan
- Näytelmistä voi ottaa oppia kotona tuleviin kiitoihin
- Vaihtelua arkeen
- HYVÄ RUOKA

- Ihän kiva päivä
- Vaihtelua arkeen
- Hyvä ruoka
- Yhteisöllisyys näkyä
- Kirat "vetäjä", ohjaajat

- IHAN HYVÄ PÄIVÄ

- PIRISTIVÄT ERI LAISIA TOIMIKKA
HARMAN ARJEN KESKELLÄ

TAPAHTUMAN PALAUTUS

- En päässyt ihon alusta suakka
Mukaan mutta ohjelma oli
- Monipuolinen
- Hauska
- Päästävä
- ruokailu hyvä ja hyvin särgestetty
- Kaikki esiinhyöjä oli Mahkavaa
- ohjelman vetäjät erittäin iloisia
ja pöyhä
- Tuli Tosi Mahkava olo

- Mielenkiintoinen, mukava, leppoisa päivä.
- Hyvin ohjaisitte, innostitte väkeä osallistumaan.
- Myös kun ei ollut pakko-meininki

Päivästä jäi kokonaisuutena
HYVÄ - FIILIS

- Mukava sosiaalinen päivä
- x Sopivan rento ohjelma
- x Hyvin toteutettu

Jokonaaisuudessaan kiva päivä.

Monenlaisia harjoitteita ditte tehilleet.

Tällainen sopisi hyvin toteutettavaksi pelkästään asiakasryhmille tai työnteisöille.

Käytössä harjoitteissa asiakkaiden ja työnteijöiden yhdistäminen ei välttämättä ole aina hyväksi. Ottaa huomioon esim. mielenterveysongelmat tms. asiat.

Myöntäminen kokemus kaikinensa!

- * MUKAVA JA ERILAISEN PÄIVÄ
- * VEIKKIAT SAIVAT TUNNELMAN VAPAAKSI, TILÖTIN ETÄ KORUKKA LAHTI AVOIMESTI MUKAAN
- * SOPIVAN MITÄISET OSIOT
- * OLETO, KÄÄ PAIKALLA OLISI AHUUT KUNOS OPEGASIA MUIA TUNNELMAN KANHALIA PAREMPI NÄIN
- * LEIKKAA JA LUMAA PISTI AJATELEMAAN
- * KIVAT TILAT JA HYVÄT RUOKAT!
- * KUNTOIN HEMMA !!

- Tunnelma muodostui vapautuneeksi
- Hauskoja ns. näytelmät, joskin itse ei halua näytelmään.
- Ohjaajat asiallisia, virkeitä innostuneita ...
- kukaan erilaisista päivästä

PALAUTE YHTYISÖTEATTERI PÄIVÄSTÄ

JÄYTYI MYÖNTÄÄ, ETIÄ ENNEN PÄIVÄÄ
AIKALAILLA AHISTI JA HIEMAN PELOTTI.
SE AUTTI, KUN AAMULLA PÄÄTIN EITEN
LAULA. SINNÄ MENI RAUA!

YLLÄTTÄN PÄIVÄ OLIKIN LEPPOISA JA
VAIKTELEVA. RYHMÄMME ALKOI RYH-
MÄÄNTYÄ JA HENKILÖKUNNAN JA
ASIAKKAIDEN "KUILU" MADALTI LÄHES
OLEMATIIN. KAIKKI OLIVAT SAMALLA
VIIVALLA. EI OLLUT TYÖN TAI ASIAKKUUDEN
MÄÄRITTELEMÄÄ ROOLIA.

YHTYISÖTEATTERI TUNTUI HYVÄLTÄ
MÖSKEMTELYTAVALLTA. SITÄ VOI VARMASTI
SUVELTAA LÄHES MIHIN YHTYISÖN TAPAN-
SA.

OHJAAJILLA ON VAATIVAA TEMAIVÄ
LUODA SALLIIVA JA TURVALLINEN ILMA-
PIIKI. TÄLLÖN MAHDOLLISIMMAN MINI
VOI HEITTÄYMÄ TEATTERIN PYÜRTEISIM.
ONNISTUIE SIINÄ ERITTÄN HYVIN.
OLITTE LUONNOLLISIA JA INNOSTAVIA!
LAITOITE ITSENNE LIKON!

KIITUS!

- VASTAANOTTO HYVÄ → PYSÄKÖINTILUPA
KIITOS!
- ERILAINEN TYÖPÄIVÄ
- ÖHKAJISEN YHTEISPÄLI SUSUVAA
JA VÄLITONTÄ
→ LOI HYVÄN ILMAPIIRIN
- TARJOSITTE MEIDÄN ASIAKKAALLE
UPEAN KOKEMUKSEN
SAMOIN HENKILÖKUNNALLE
- PÄIVÄ HYVIN RYTMITETTY
RUOKA HYVÄÄ
- UUSI KOKEMUS, PARHAIMMAINEN
TUNNE POSITIIVINEN OLO
EN OSAA TÄSSÄ VAIHEESSA
ESITTÄÄ MITÄN KEHITETTÄVÄÄ
KUN JUTTU OHI ILMAN UUTTA
- ANTOI IDEAN VIEDÄ TÄTÄ
JUTTA JOLLAKIN TAPAA
YHTEISÖMME

ISO KIITOS

LIITE 3: Sähköposti suostumuksesta nimen mainitsemiseen opinnäytetyössä

Lähettiläjä: Santahuhta Helena [helena.santahuhta@pori.fi]

Lähetetty: 15. maaliskuuta 2010 11:25

Vastaanottaja: Carita Pitkälä

Aihe: Vast:Caritan ja Nooran opinnäytetyö

Carita Pitkälä (10.03.2010 14:36):

>Tervehdys!

>

>Kiitos vielä kerran osallistumisesta ja yhteistyöstä opinnäytetyömme parissa. Päivä itsessään on jäänyt mieleen upeana kokemuksena ja kirjoitustyökin alkaa olemaan jo kutakuinkin valmis. Haluaisimme vielä varmistaa, että saamme mainita teidät nimeltä opinnäytetyössämme. Käytännössä tämä tarkoittaa, että puhumme työssä yhteisöteatteriohjaaja Annika Vallinista, Helena Santahuhdasta sekä Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksiköstä. Voisitteko laittaa meille varmistuksen, että voimme toimia näin tai muussa tapauksessa kieltää nimenne esiintymisen.

>

>Palautamme työmme esitarkastukseen 6.4. olisi hyvä jos tieto tulisi meille mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 26.3. mennessä, jotta ehdimme tekemään työhömmme tarvittavat muutokset.

>Seminaariesityspäivät, eli tilaisuus, jossa esittelemme työmme, järjestetään 12. ja 13.4. Emme vielä tiedä sen tarkempaa ajankohtaa, mutta laitamme sähköpostia teille heti, kun asia varmistuu. Olette sydämellisesti tervetulleita tilaisuuteen.

>

>

Keväisin terveisin Carita ja Noora

Moi ! Tulin lomalta tänään, joo voi mainita nimen. Palataan asiaan ! tv hellu

WoW!!!!

Hienoa että päivä onnistui! (arvasin silti että niin se varmaan tekeekin) :)

Saatte tottakai käyttää nimeä jos ette hirveesti hauku. :) Jos käytätte titteleitä niin olis varmaan sitten hyvä laittaa psyk.sairaanhoitaja / yhteisöteatteriohjaaja.

Jään innolla odottamaan seminaaripäivää, tulen ihan varmasti jos se töiden puolesta vaan on mahdollista!

Terveisin,

Annika

Quoting Carita Pitkälä <Carita.Pitkala@student.diak.fi>:

> Tervehdys!

>

> Kiitos vielä kerran osallistumisesta ja yhteistyöstä opinnäytetyömme
> parissa. Päivä itsessään on jäänyt mieleen upeana kokemuksena ja
> kirjoitustyökin alkaa olemaan jo kutakuinkin valmis. Haluaisimme
> vielä varmistaa, että saamme mainita teidät nimeltä
> opinnäytetyössämme. Käytännössä tämä tarkoittaa, että puhumme työssä
> yhteisöteatteriohjaaja Annika Vallinista, Helena Santahuhdasta sekä
> Porin päihdepalveluiden kuntoutumisyksiköstä. Voisitteko laittaa
> meille varmistuksen, että voimme toimia näin tai muussa tapauksessa
> kieltää nimenne esiintymisen.

>

> Palautamme työmme esitarkastukseen 6.4. olisi hyvä jos tieto tulisi
> meille mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 26.3. mennessä,
> jotta ehdimme tekemään työhömmme tarvittavat muutokset.

> Seminaariesityspäivät, eli tilaisuus, jossa esittelemme työmme,
> järjestetään 12. ja 13.4. Emme vielä tiedä sen tarkempaa ajankohtaa,
> mutta laitamme sähköpostia teille heti, kun asia varmistuu. Olette
> sydämellisesti tervetulleita tilaisuuteen.

>

> Keväisin terveisin Carita ja Noora

>

Annika Vallin
Perhetyöntekijä
Perhetukipalvelu Kompassi
Luotsimaja Oy

Puh. 044 352 6101
email annika.vallin@luotsimaja.fi